

B. I. L.

III

№ 21.816

Universitatea
din București

Institutul Pedagogic
Facultatea de Filologie

C. Boroianu

Texte vechi românești

Album de paleografie
româno-chirilică

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICA
MUSEUL CAROL B. 20.200

Centrul
de multiplicare
al Universității
din București

1971

II 21.816

Universitatea
din București

Institutul Pedagogic
Facultatea de Filologie

C. Boroianu

Texte vechi românești

Album de paleografie
româno-chirilică

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICĂ
INVENTAR CĂRȚI Nr. 2 2 200

Centrul
de multiplicare
al Universității
din București

1 9 7 1

Cuvînt înainte

Pentru cei ce doresc să cerceteze trecutul nostru istoric, cultural sau literar, cunoașterea scrierii chirilice este indispensabilă. Lucrarea de față năzuiește să pună la îndemîna celor interesați, în special studenților de la Facultatea de filologie a Institutului pedagogic de pe lângă Universitatea din București, instrumentele necesare pentru descifrarea vechilor scrieri românești.

Prima parte a acestui manual, „Introducere în paleografia româno-chirilică”, conține elementele de bază pentru înțelegerea și însușirea grafiei chirilice, în timp ce partea a doua, prin cele 40 de planșe, fotocopii după manuscrise și tipărituri, oferă tineretului studios un material variat pentru exercițiile de lectură și interpretare.

Textele reproduse sînt reprezentative pentru vechea noastră cultură și literatură, ele fiind selectate din toate perioadele (sec. XVI—XIX) și regiunile românești. Ordinea planșelor în cadrul celor două grupări — manuscrise și tipărituri — este cea cronologică (cu inerente aproximații cînd e vorba de scrieri nedatate). Este desigur recomandabil ca, în orele de seminar sau în cele de studiu individual, să se procedeze gradat, de la planșele mai ușor descifrabile la cele ce prezintă dificultăți de lecțiune.

Introducere în paleografia româno-chirilică

Utilizarea alfabetului latin de către protoromâni

Limba română nu este, fără îndoială, decît „latina vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a imperiului roman, cuprinzînd provinciile dunărene romanizate (Dacia, Panonia de sud, Dardania, Moesia superioară și inferioară), din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și pînă în zilele noastre“¹. Neîndoios că limba latină, cu toate transformările petrecute pe aceste meleaguri de-a lungul secolelor, nu a fost utilizată numai verbal, ci și în scris. Cele aproape 3000 de inscripții latinești

descoperite pînă în prezent constituie o mărturie elocventă în această direcție.

Alfabetul latin a fost introdus pe teritoriul Daciei o dată cu primii coloniști romani. Transmis din generație în generație, el a putut fi întrebuințat și de protoromâni². Este astăzi demonstrat că formarea limbii și a poporului nostru era un fapt împlinit înainte de a se fi exercitat asupra lor influența slavă cu toate consecințele ei³.

Introducerea limbii slavone și a alfabetului chirilic la români

În a doua jumătate a secolului al IX-lea a avut loc un eveniment cu implicații deosebit de importante pentru viața social-politică și culturală a poporului român: creștinarea bulgarilor. Ca urmare, alături de celelalte limbi „sfinte“, de latină și de greaca bizantină, limba slavă a devenit pentru orientul ortodox, limbă de cult, fiind folosită și în biserica noastră. „Adoptarea slavonei ca limbă a cultului și, mai

larg, a culturii scrise nu se datorește vreunei presiuni politice sau religioase — căci Patriarhia din Constantinopol, care a confirmat în secolul al XIV-lea primii mitropoliți ai Țării Românești și Moldovei independente, putea impune limba greacă — ci vecinătății cu țările slave, creării unei tradiții a limbii slavone, considerată acum ea însăși sfintă“⁴.

După întemeierea statelor române, slavona, limba bisericii, a devenit și limbă oficială a cancelariilor domnești, limbă diplomatică în același timp, cunoscută și întrebuințată de toți vecinii noștri (chiar de neslavi).

O dată cu limba slavonă, românii au împrumutat și alfabetul chirilic. Numele acestui alfabet vine de la Chiril (Constantin-Chiril, 827—869), care, alături de Metodie (815—885), frațele său, a avut misiunea de a răspîndi creștinismul în Moravia și Panonia. Plecarea lor în Moravia s-a produs în anul 863. Fii ai unui înalt funcționar grec, cărturari cu o excepțională cultură însușită la Constantinopol, frații Metodie și Constantin-Chiril cunoșteau perfect limba slavă (bulgară), așa cum se vorbea ea în regiunea Tesalonicului, de unde erau originari. În anii petrecuți în Moravia ei au tradus din grecește *Evangheliile*, *Liturghia*, *Psaltirea*, *Apostolul* și alte cărți de cult. Limba scrisă folosită de ei la tălmăcirea textelor canonice destinate slavilor și care avea la bază un dialect bulgar vorbit în secolul al IX-lea în jurul Tesalonicului, a fost denumită *paleoslavă* sau *veche slavă*. Traducerile celor doi misionari nu s-au păstrat în original, ci numai în copii de la sfîrșitul secolului al X-lea și din secolul al XI-lea. Termenul de „veche slavă“ denumește numai limba textelor religioase din secolele IX—XI, în timp ce prin *slavonă* se înțelege limba literară dezvoltată în veacurile următoare, utilizată și în scrierile slavo-române păstrate (documente, texte religioase, istorice, juridice, parenetice, cărți populare, scrisori etc.).

Ca să poată traduce cărțile de ritual din grecește în slavă, Chiril și Metodie au avut nevoie de litere adaptate sunetelor specifice limbii în care transpuneau. În acest scop inventează în 863, pornind de la scrierea minusculă greacă, dar inspirîndu-se și din formele literelor evrești și siriene, alfabetul care s-a numit *glagolitic*. S-a arătat nu o dată că autorii acestui alfabet, considerat o capodoperă a genului, au dat dovadă de o profundă cunoaștere a raporturilor și nuanțelor fonetice, pe care le-au marcat în scris cu o deosebită perspicacitate, prin semne corespunzătoare ⁵.

Alfabetul chirilic nu este opera lui Chiril, cum s-ar putea crede după numele pe care îl poartă, ci a ucenicilor lui Chiril și Metodie, care, bazîndu-se pe scrierea majusculă greacă, și adăugînd unele litere luate din alfabetul glagolitic au realizat acest alfabet, alcătuit la început din 38, apoi din 43 de slove ⁶. Ordinea acestora era, în general, aceeași ca în alfabetul grecesc.

Alfabetul chirilic, utilizat la noi mai bine de nouă sute de ani (cea mai veche inscripție cu slove chirilice s-a descoperit în comuna Mirceavodă din județul Constanța și datează din anul 943), a servit atît la redactarea sau la copierea manuscriselor slavonești și românești, cît și la imprimarea cărților, după introducerea tiparului, la începutul secolului al XVI-lea. Abia în anul 1860 alfabetul chirilic este înlocuit oficial prin cel latin ⁷.

Slovele alfabetului chirilic

Vechea scriere românească a utilizat următoarele 43 de slove ale alfabetului chirilic slav :

А а (az)	= a	Н н (naș)	= n	Ъ ъ (ior)	= ă, i, ũ
Б б (buche)	= b	О о (on)	= o	І і (ieri)	= i
В в (vede)	= v	П п (pocoi)	= p	Ѣ ѣ (er)	= ă, î, ă,
Г г (glagole)	= g	Р р (riță)	= r	Ѥ ѥ (iati)	= ea, e
Д д (dobre)	= d	С с (slovo)	= s	Ю ю (iu)	= iu
Е е ѣ (iest)	= e	Т т м (tverdu)	= t	Ѧ ѧ (ius)	= î
Ж ж (jivete)	= j	Ѣ ѣ (ucu)	= u	Ѩ ѩ (iaco)	= ia
З з (dzealo)	= dz	Оу оу (u)	= u	Ѭ ѭ (ia)	= ia
И и (ije)	= i	Ф ф (fert)	= f	Ѳ ѳ (thita)	= th, ft, f
І і (i)	= i	Х х (her)	= h	Ѥ ѥ (csi)	= x
К к (caco)	= c	Ѧ ѧ (ot)	= o	Ѧ ѧ (ipsilon)	= i, u, f, v
Л л (liude)	= l	Ц ц (ți)	= ț	Ѩ ѩ (psi)	= ps
М м (mislete)	= m	Ч ч (cervu)	= č	Ѫ ѫ (in)	= in, î
		Ш ш (șă)	= ș	Ѭ ѭ (gea)	= ĝ
		Щ щ (șta)	= șt		

În paranteză s-a dat denumirea slavonă a fiecărei litere.

Observații în legătură cu unele slove ale alfabetului chirilic

г se pronunță totdeauna *g*. Când după **г** urmează vocalele *a, ă, î, o, u* se pronunță *ga, gă, gî, go, gu*, ca în cuvintele : garoafă, găsi, git, gol, gură ; când după **г** urmează vocalele *e și i* se pronunță *ghe, ghi*, ca în cuvintele ghem, ghimpe.

ѡ se rostește, în schimb, *ĝ* (**ѡ** + *e, i, ea, ia, iu* = *ge, gi, gea, gia, giu*, ca în cuvintele genunchi, ginere, geană, giulgiu etc.); când **ѡ** e urmat de *a, o, u* = *ĝa, ĝo, ĝu. gea, geo, geu, sau gia, gio, giu*.

гг are valoarea *ng, ngh* (înainte de *—e, —i*) ; cuvîntul **ѠГГѠН** trebuie, deci, transcris arhangheli.

к se pronunță *c* (carte, chemare, chin, etc.), iar

ч se rostește *č* (cer, ceas, ciută etc.). Cuvintele **вѣкн** și **вѣчн** vor fi citite vechi și veci.

- Ѧ reprezenta diftongul *ea*, dar semnul s-a întrebuintat și pentru *e*, în care caz se transcrie *é*.
- ѧ final nu corespunde, de multe ori, unei valori fonetice.
În poziție interconsonantică are ades valoarea lui Ѧ = *ă*.
- к se întâlnește și sub forma ІС sau ІС, cu osebire în manuscrise.
- р suprascris (așezat deasupra cuvîntului) poate avea și poziție orizontală :
а (тѣчнлѡ = turcilor). La fel и : ѣ (мѣ = mai).
- с suprascris apare și sub aspectul : ꙗ

În vorbirea populară slovele chirilice au fost numite *buchi*, de la numele celei de-a doua litere din alfabet. De aici și cuvîntul *bucher* (cel

ce învață buchile; cel ce învață pe de rost, fără să înțeleagă bine cele învățate).

Slovele cifre

27 slove chirilice au și valoare cifrică. Acestea sînt :

Unități		Zeci		Sute	
Ѧ	= 1	Ѧ	= 10	Ѧ	= 100
Ѧ	= 2	ѦѦ	= 11	ѦѦ	= 101
Ѧ	= 3	ѦѦ	= 20	ѦѦ	= 200
Ѧ	= 4	ѦѦѦ	= 21	ѦѦѦ	= 222
Ѧ	= 5	ѦѦѦ	= 30	ѦѦѦѦ	= 300
Ѧ	= 6	ѦѦѦѦ	= 31	ѦѦѦѦѦ	= 333
Ѧ	= 7	ѦѦѦѦѦ	= 40	ѦѦѦѦѦѦ	= 400
Ѧ	= 8	ѦѦѦѦѦѦ	= 50	ѦѦѦѦѦѦѦ	= 500
Ѧ	= 9	ѦѦѦѦѦѦѦ	= 60	ѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 600
		ѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 70	ѦѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 700
		ѦѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 80	ѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 800
		ѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 90	ѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦѦ	= 900

Slovele cifre au deasupra lor, ca semn distinctiv, o *titlă* (˜) sau chiar mai multe, cite una pentru fiecare categorie (mii, sute, zeci și unități). Titla este un semn al prescurtării (verbul *titulo-are* însemna în latina medievală „a prescurta“). În prima jumătate a secolului al XIX-lea titla se folosea foarte rar.

Cifrele de la 1 pînă la 10 sînt exprimate prin slovele de la începutul alfabetului, în ordinea

indicată mai sus, cu excepția lui Ѧ = 9. Menționăm că Ѧ și ж nu au valoare cifrică.

De la 11 pînă la 19 numerele se formează punindu-se întii cifra care indică unitățile, după care urmează Ѧ = 10; de exemplu : ѦѦ = 11, ѦѦ = 12, ѦѦ = 15, ѦѦ = 18.

De la 21 pînă la 99, numerele se alcătuiesc, în ordine, din zeci și unități : ѦѦ = 22, ѦѦ = 33, ѦѦ = 44, ѦѦ = 55, ѦѦ = 66, ѦѦ = 77, ѦѦ = 88, ѦѦ = 99

Numererele compuse din sute, zeci și unități se scriu conform normelor de mai sus în ceea ce privește partea referitoare la zeci și unități, acestea fiind precedate de slova-cifră reprezentând sutele : $\widetilde{\rho\text{HH}} = 158$.

Pentru mii se folosesc toate slovele-cifre indicate mai sus (în număr de 27). Slova care indică miile are ca semn distinctiv înaintea ei, în partea de jos, o linie oblică înclinată spre dreapta și tăiată de una, două sau trei linii foarte scurte : $\underset{\neq}{\widetilde{\Delta}} = 1000$, $\underset{\neq}{\widetilde{\text{KCLH}}}$ = 2247, $\underset{\neq}{\widetilde{\text{E}}} = 5000$, $\underset{\neq}{\widetilde{\Delta\omega}} = 1802$. Cum se vede din ultimul exemplu, semnul miilor se poate găsi nu numai în stînga slovei-cifră, ci și în dreapta ei, sau chiar făcînd corp comun cu ea.

În ceea ce privește transcrierea anilor, trebuie să se știe că, în documentele vechi și în istoriografia noastră medievală, anul era socotit de la facerea lumii (era bizantină). Întrucît anul începea atunci la 1 septembrie, iar creațiunea se considera a fi avut loc cu 5508 înaintea erei

noastre, la aflarea și transcrierea datei trebuie să se țină seama de următoarele :

— dacă data este cuprinsă în intervalul de timp de la 1 ianuarie la 31 august se scad 5508 ani ($\widetilde{\Delta\text{I}} \widetilde{\Delta\text{H}} \widetilde{\text{CPHNS}} = 14$ aprilie 7156 (1648) ;

— dacă data se înscrie în intervalul 1 septembrie — 31 decembrie, se scad 5509 ani.

În textele mai noi, din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului următor, anii apar și sub o formă abreviată, corespunzătoare vorbirii familiare : $\widetilde{\Psi\text{O}}\Delta = 774$, în loc de $\underset{\neq}{\Delta\Psi\text{O}}\Delta = 1774$, sau chiar : $\widetilde{\text{HH}} = 88$, în loc de $\underset{\neq}{\Delta\Psi\text{HH}} = 1788$.

La date, după cifrele care indică ziua, se află adesea și slovele -ro (-rw), ce reprezintă terminația genitivului slav a numeralului (o influență slavă, deci).

Spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea ultimele patru luni ale anului încep să fie scrise : 7 KPOE , 8 KPOE , 9 KPOE , 10 KPOE , (prima parte a cuvîntului exprimată prin cîte o cifră arabă).

Prescurtarea cuvintelor

Semnul prescurtării (titla) se observă pe toate filele manuscriselor și tipăriturilor, deoarece grămăticii și tipograful făceau, prin reducerea dimensiunilor unui text, economie de spațiu, de timp și de efort. Prin abrevieri (care vizau îndeosebi substantivele și adjectivele) se eliminau din scris atît vocale, cît și consoane. În textele religioase, de pildă, sînt frecvente prescurtări ca : $\widetilde{\text{IC}} \widetilde{\text{XG}} =$ Iisus Hristos, $\widetilde{\text{A}} =$ Domnul, $\widetilde{\text{A}}\widetilde{\text{X}} =$ duh, $\widetilde{\text{S}}\widetilde{\text{ES}} =$ Dumnezeu, $\widetilde{\text{AMHES}}\widetilde{\text{ES}} =$ Dumnezeu, $\widetilde{\text{A}}\widetilde{\text{K}}\widetilde{\text{A}} =$ David, $\widetilde{\text{PP}}\widetilde{\text{OK}} =$ proroc etc.

O economie de spațiu se realiza și prin așezarea unor slove deasupra cuvintelor (*supra-*

scrierea), ca de exemplu : $\overset{\text{M}}{\text{K}}\overset{\text{H}}{\text{S}} =$ cum, $\overset{\text{H}}{\text{A}}\overset{\text{H}}{\text{I}} =$ den, $\overset{\text{H}}{\text{PE}}\overset{\text{H}}{\text{TP}}\overset{\text{H}}{\text{S}} =$ pentru etc. Suprascrierea poate fi însoțită de prescurtarea vocabulei respective, ca de pildă : $\overset{\text{A}}{\text{KK}} =$ voievod, $\overset{\text{r}}{\text{LO}} =$ logofăt, $\overset{\text{M}}{\text{KO}} =$ comis, $\overset{\text{P}}{\text{A}} =$ armaș, $\overset{\text{A}}{\text{H}} =$ pol (jumătate), $\overset{\text{H}}{\text{RE}} =$ ghenarie, $\overset{\text{H}}{\text{A}} =$ aprilie, $\overset{\text{X}}{\text{P}}\overset{\text{H}}{\text{O}}\overset{\text{A}}{\text{A}} =$ Prahova, $\overset{\text{X}}{\text{ME}} =$ Mehedinți, $\overset{\text{A}}{\text{T}} =$ talere⁸. Se treceau deasupra, de cele mai multe ori, consoanele⁹. Uneori suprascrierea se făcea chiar în mai multe caturi ; de pildă : $\overset{\text{TE}}{\text{C}}\overset{\text{C}}{\text{IA}} =$ iaste. În a doua jumătate a veacului al XVIII-lea și la începutul secolului următor, supraetajarea în manuscrise se

ridica pînă la trei-patru caturi, ceea ce prezenta o mare dificultate în descifrarea textelor respective.

Suprascierea a dăinuit pînă către sfirșitul deceniului al III-lea al secolului al XIX-lea, cînd Dinicu Golescu, în calitate de mare logofăt, a interzis utilizarea ei în actele oficiale. În ordinul din 9 februarie 1829, adresat „dumnealui treti logofăt al Departamentului de Optu“, se spunea :

„Fiindu că, pînă acum, din rea obicinuință,

Ligaturi

Scriptio continua

Spre a economisi hirtie, grămăticii legau slovele sau le introduceau pe unele în mijlocul altora. Asemenea combinații de slove se numesc *ligaturi*. De exemplu : \tilde{P} = \tilde{m} r = martie.

În actele oficiale, titulatura domnilor prezenta interesante ligaturi însoțite de frumoase ornamente executate în chinovar.

Este cazul să menționăm că cei ce redactau sau copiau manuscrisele obișnuiau să împodobească textele cu inițiale majuscule, viniete și

să scriia în limba rumânească cu slove aruncate pã deasupra, urmare necuviincioasă, în vreme ce toate națiile scriu cu slovele în rãndu ; de aceea, ți să poruncește ca, de acum înainte, toate anaforalile — ce să vor face de la acel departamentu — să să scrie în rãndu, fără de aruncături pã deasupra și fără de a amesteca într-ânsele și cuvinte grecești. Căci orice anafora să va vedea, la cinstitul divanuu, scrisă înpotriva bunei orãnduieli, ce arãtam mai sus, să va întoarce înapoi“¹⁰.

frontispicii artistic lucrate, motivele laice geometrice, florale sau zoomorfe, fiind frecvente. În primă jumătate a secolului al XVIII-lea se introduc în ornamentarea paginilor de manuscris și de tipar elemente occidentale de stil baroc¹¹.

O economie de hirtie se realiza și prin așa-numita *scriptio continua* (scriere continuă), în care cuvintele urmau unele după altele, nedespărțite prin spații libere.

Semnele diacritice

Slovele chirilice erau însoțite de multe ori de *spirite* și *accente*. Împrumutate de slavi din alfabetul grecesc, aceste semne diacritice nu au marcat în scrierea româno-chirilică valori fonice, de aceea nici nu sînt semnalate în vreun mod în transcrierea cu litere latine a textelor.

Spiritele erau *line* sau *aspre*. Spiritul lin se mai numea *psili* (din grec. ψιλῆ) și avea forma (') asemănătoare apostrofului. Pentru spiritul

aspru se utiliza termenul *dasia* (din grec. δασεῖα), reprezentat prin (˘).

Spiritele „împodobeau“ de obicei vocalele inițiale, cel mai utilizat fiind *psili* (˘ai = ai). *Dasia* figura uneori și pe consoane inițiale : $\overset{c}{\rho}\overset{c}{\kappa}\overset{c}{\sigma}$. Normele nefiind totdeauna respectate, sînt cazuri cînd spiritele se aplicau și pe slove din interiorul cuvintelor.

O altă moștenire grafică din alfabetul grecesc o constituie accentele : *accentul ascuțit* și *accentul grav*. Cel dintii se numea *oxia* (din grec. ὀξεῖα), iar celălalt *varia* (din grec. βαρεῖα). Accentul ascuțit (*oxia*) indica ridicarea tonului, pe cînd accentul grav (*varia*) coborîrea lui.

Urmînd exemplul scrierii grecești, accentul grav se punea de multe ori pe cuvinte monosilabice, cînd acestea se terminau în vocală (Δῆ, πρῆ, σὺν).

Din neștiință sau din neatentie, accentele — ca și spiritele — puteau fi greșit întrebuițate (aplicate pe consoane în loc de vocale, accentul grav pus în locul celui ascuțit și invers).

Cînd un cuvînt începea cu o vocală accentuată, slova inițială era însoțită atît de *psili* cît și de *oxia*, cele două semne diacritice formînd *isonul* (din grec. ἴσον). Într-un ison, spiritul preceda totdeauna accentul (ἄπῳ). Dacă vocala este o majusculă, ambele semne se așază înaintea acesteia ; dacă este o minusculă, locul lor este deasupra vocalei. De exemplu : ἄΛΤῷ, ἄΛΤῷ = alt. Cînd cuvîntul începe cu un diftong, semnele se pun după prima vocală : ἰῶρῳ, ἰῶτε.

În textele vechi se mai întilnește și semnul (˘), care se numea *vrahia* (din grec. βραχεῖα).

Locul său era deasupra vocalelor scurte din interiorul sau de la sfîrșitul cuvintelor : нос̣ь, кон̣ь, млик̣ь, нѣмаи̣ etc., de unde și termenul românesc de „scurtătoare“. *Vrahia* a trecut și în scrierea cu litere latine, menținîndu-se în grafia noastră pînă la începutul secolului al XX-lea ¹².

Întrucît nu corespundeau unor necesități, semnele diacritice au dispărut, treptat, din scriere. Lovitura de grație au primit-o însă din partea lui Ion Heliade Rădulescu, în *Gramatica românească* din 1828, unde aceste inutile „floricel“ nu mai apar. Disimulînd regretul pentru înlăturarea lor, „părintele literaturii române“ scrie : „Ait ! S-a stricat !! S-a duuus acum și limba !! Ei au lepădat și oxiiile ! Și psili ! Și ! Și dasia !!! O, drăguțele, ca de ele de nimic nu-mi pare așa de rău, că parcă era(u) niște floricele ! Oamenilor fără gust, fără leac de ortografie ! Dar cine v-a pus pe voi să vă arătați mai iscușiți decît atîția înțelepți bătrîni ? Voi v-ați găsit să stricați aceea ce au găsit cu cale atîția inși, și nu ca voi, ci altfel de învățați !“ ¹³.

Semnele de punctuație

În textele vechi *punctul* (.) era folosit, ca și astăzi, la sfîrșitul unei propoziții sau fraze. Uneori însă ținea locul virgulei.

Virgula era întrebuițată destul de arbitrar, fără să se țină seama de înlănțuirea logică a ideilor, de unitățile gramaticale, sintactice sau morfologice, pe care trebuia să le despartă în frază. De aceea la transcrierea cu caractere latine a textelor chirilice poziția acestui impor-

tant semn de punctuație se recomandă să fie schimbată, respectîndu-se normele actuale. Altfel, sensul comunicării riscă să rămînă întu-necat pentru cititorul neavizat.

Două puncte (:) nu aveau decît foarte rar utilizarea de astăzi. Se foloseau în locul virgulei, iar uneori în loc de punct și virgulă. Două puncte mai serveau și la delimitarea numerelor (se așezau înainte și după ele, ba chiar încadrau

grupul de cifre și substantivul însoțitor). De pildă : $\# \tilde{4} \tilde{\tau} := 1000$ de talere.

Mai rar apare semnul *punctul sus* (˘), având funcția de virgulă.

Utilizarea *apostrofului* începe târziu, abia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, rostul lui fiind ca și astăzi de a marca absența unei litere, deci a unui sunet.

Paginația

Pînă în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, scriitorii și tipograful s-au ajutat destul de rar de slovele cifre la efectuarea paginației. Se utiliza, în schimb, procedeul vocabulei de *legătură*. Anume, în partea de jos a fiecărei pagini, sub ultimul rînd apărea cuvîntul, sau numai o parte din cuvîntul, cu care în-

Pentru *semnul întrebării* se folosea atît (?) cît și (;). În gramatica lui Dimitrie Eustatievici „întrebătoarea“ apare numai sub această ultimă formă¹⁴. Punctul și virgula cu valoare de semn al întrebării era un împrumut din grafia greacă.

Semnul (!) avea o dublă întrebuintă: ca *semn al mirării*, dar și ca punct.

cepea pagina imediat următoare. Aceasta era *vocabula de legătură*, cu ajutorul căreia se puteau ordona și asambla filele unei scrieri, în lipsa cifrelor indicatoare din fruntea paginilor. Tehnica modernă a redactării și imprimării a înlăturat acest procedeu vetust de efectuare a paginației.

Materialele pe care s-a scris cu slove chirilice, la noi

În țările noastre s-a scris pe materiale foarte variate: pe piatră, tencuială, lemn, metal, sticlă, țesături, pe tăblițe cerate (panachide), pergament, hîrtie.

Scrierea pe piatră. Sînt de amintit, în primul rînd, pisaniile vechilor biserici și mănăstiri, conținînd date prețioase în legătură cu fundarea locașurilor respective, cu ctitorii lor. Se găsesc apoi inscripții pe pietre funerare, pe cruci, cum este, de pildă, aceea care străjuia poarta palatului lui Brîncoveanu din București, amintind sfîrșitul tragic al părintelui acestuia, în 1655¹⁵.

Scrierea pe tencuială se întilnește mai cu seamă în biserici, unde, în dreptul fiecărui per-

sonaj biblic, se indică, în culori, numele.

Scrierea pe lemn se poate găsi în bisericile de lemn, pe troițe și icoane de lemn, pe diverse alte obiecte de lemn (de cult, casnice etc.). În toate aceste cazuri, s-au folosit fie culorile, fie incizia (tăietură făcută cu un instrument special).

Scrierea pe metal (prin incizie sau prin excizie) se vede pe coperte ferecate, cruci, candelabre, sfeșnice, potire, clopoțe etc.

Scrierea pe sticlă se executa cu culori, îndeosebi pe icoanele de sticlă, atît de măiestrit lucrute de meșteri rămași, cei mai mulți, anonimi.

Scrierea pe țesături se realiza cu fir de mătase sau cu fir de metal prețios pe veșmintele preoțești sau pe alte obiecte de cult (epitafe sau aere etc.).

Scrierea pe tăblițe cerate. În secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, copiii învățau să scrie pe niște tăblițe dreptunghiulare de lemn, numite *panachide*. Acestea erau acoperite cu ceară, pe care se scria cu un condei de lemn, care la capătul opus era plat spre a putea netezi, cu această parte, ceara și a pregăti astfel tăblița pentru noi exerciții.

Scrierea pe pergament. Pergamentul era pielea de animal (oaie, capră, căprioară, vițel etc.) tăbăcită și prelucrată spre a sluji ca material de scris. El a înlocuit, începând din secolul al II-lea, papyrusul. Pergamentul se numea la noi *coașnic* (din sl. *кожа*) și era folosit în cancelariile domnești pentru emiterea unor acte mai importante. Forma coașnicelor era, în general, dreptunghiulară, dar mărimea lor varia, după dimensiunile textului și ale animalului sacrificat.

Scrierea pe hîrtie. Majoritatea textelor românești în alfabet chirilic sînt scrise pe hîrtie, fie importată (din Italia, Polonia etc.), fie produsă în țară. Se știe că Matei Basarab a adus de peste hotare o moară de hîrtie, menționată pentru întia oară în anul 1643. Manufactura

funcționa în imediata apropiere a Călimăneștilor. Scriptorii scriau pe hîrtie, ca și pe pergament, cu pana și cu cerneală (din slav. *чрънило* = negreală). Unele cerneluri erau vegetale (făcute din diverse frunze, fructe sau coji de arbori), altele chimice (realizate din funingine amestecată cu ulei vegetal și spirt), pregătite în casă de știutorii de carte. Alături de cerneala neagră, era mult întrebuintată și cerneala roșie (*chinovarul*). Chinovarul se folosea atît pentru a orna textul cu inițiale și frontispicii roșii, cît și pentru a sublinia ideile cele mai importante, care se scriau cu slove roșii. Se mai întrebuinta la aplicarea monogramelor și a pecetilor domnești.

Copiii învățau, o dată cu buchile, și cum se pregătesc materialele de scris, dovadă abecedarele din veacul al XVIII-lea, care reproduceau rețete de preparare a cernelurilor.

Cit privește penele, erau preferate cele de gîscă (mai rezistente), dar circulau în comerț și pene de curci, berze, găini etc. Penița de metal apare la noi abia în deceniul al patrulea al secolului trecut.

Simplificarea alfabetului chirilic

Alfabetul chirilic avea multe semne nefolositoare limbii noastre: mai multe slove pentru același sunet, slove speciale pentru diftongi și pentru unele grupuri consonantice, tot felul de spirite, accente etc., ceea ce făcea destul de dificilă învățarea scris-cititului cu chirilice. Pentru *i*, de pildă, se foloseau patru semne: *ѣ, и, ѥ, ѧ*, pentru *î*, *ѣ, ѥ, ѧ* etc. La aceasta se mai adăuga pedantismul unor dascăli, care învățau pe copii să scrie omofonele în mai multe

feluri, după numărul semnelor disponibile. Este cazul profesorului Alboteanu de care își amintește C. Negruzzi în „Cum am învățat românește“ și care „încurca și amețea“ pe elevi, cerîndu-le să scrie cuvintele „vie“ și „sară“ în trei feluri deosebite.

Cel dintii cărturar care, constatînd inutilitatea unor semne, încearcă simplificarea alfabetului chirilic, este Ienăchiță Văcărescu. Fiînd printre primii noștri gramatici (îl precedează numai Di-

mitrie Eustatievici, în 1757, și Samuil Micu — Gh. Șincai, în 1780), I. Văcărescu s-a străduit să adapteze acest prea încărcat alfabet la necesitățile fonice ale limbii române. Teoretic, pretindea reducerea lui la 33 de semne, dar practic a utilizat 38 în cursul expunerii sale din gramatica *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orîndueleur gramaticii rumânești* (Rîmnic, 1787) ¹⁶.

Introducerea alfabetului latin

Alfabetul de tranziție

Tot Ion Heliade Rădulescu a pregătit opinia publică, prin publicațiile sale periodice (*Curierul românesc*, *Curier de ambe-sexe* etc.), ca și prin cărțile imprimate în tipografia sa, în vederea înlocuirii alfabetului chirilic prin cel latin.

Încercări de utilizare a literelor latine se făcuseră cu mult timp înainte. Este cunoscută cartea de cîntece religioase în limba română, tipărită probabil la Cluj în alfabet latin, dar în ortografie maghiară, datînd din 1570—1573. Traducerea se făcuse după culegerea de cîntece ungurești a lui Petru Meliusz și Grigore Szegegi ¹⁷.

În Moldova cea mai veche încercare cunoscută de a scrie cu caractere latine este *Tatăl nostru*, scris de marele logofăt al Moldovei, Luca Stroici, în 1593. Textul rugăciunii, în limba română, se află inclus în *Corpul legilor polone* (Cracovia, 1597) alcătuit de enciclopedistul Stanislaw Sarnicki. Este foarte important, de asemenea, faptul că același Luca Stroici semna, în calitate pe care o avea de conducător al cancelariei domnești, actele oficiale în alfabet latin, ceea ce s-ar explica nu numai prin influența exercitată de școlile poloneze prin care trecuse, dar și prin dorința de afirmare, în acest mod, a originii noastre latine.

O simplificare cu adevărat remarcabilă a alfabetului chirilic o datorăm lui Ion Heliade Rădulescu. Acesta păstrează din cele 43 de slove existente numai 30, eliminînd toate semnele care reprezentau grupuri vocalice (diftongi: $\text{ѣ} = ea$, $\text{ю} = iu$ etc.) și consonantice ($\text{ѣ} = ps$, $\text{ѣ} = cs$ etc.), sau pe acelea cu valori fonetice identice. Aplicînd principiul: un sunet — o slovă, optează între ѣ, и, в, ѣ , pentru i , între ѣ și ѣ pentru o etc. Înălătură, de asemenea, toate semnele diacritice (spirite, accente, title etc.).

ența exercitată de școlile poloneze prin care trecuse, dar și prin dorința de afirmare, în acest mod, a originii noastre latine.

Aceste încercări n-au avut urmări în epocă, intrucît în secolul al XVI-lea slavona era încă limba oficială a bisericii și a cancelariilor domnești.

În lupta lor pentru afirmarea drepturilor românilor transilvăneni, reprezentanții Școlii ardeline au susținut necesitatea înlăturării alfabetului chirilic. Ideea este pusă în aplicare în faimoasa *Carte de rogacioni*, publicată în 1779 de Samuil Micu. Necunoașterea alfabetului latin de către majoritatea știutorilor de carte, nevoia ca ideile profesate de ei să aibă o cît mai largă audiență, i-au determinat pe acești vajnici patrioți să-și redacteze majoritatea scrierilor în slove chirilice, deși acestea erau condamnate de ei ca nepotrivite „firei limbii românești“.

Dacă reprezentanții Școlii ardeline nu izbutiseră să impună adoptarea alfabetului latin în Transilvania (ei înșiși nu fuseseră consecvenți

în aplicarea lui, din motivele arătate), în schimb Ion Heliade Rădulescu, în Muntenia, a reușit să introducă, rînd pe rînd, în scriere, literele latine. În adevăr, începînd din 1836. an cu an înlocuiește slovele chirilice cu litere latine, pînă în noiembrie 1844, cînd *Curier de ambe sexe* apare integral în alfabet latin (fără ca să poată fi vorba încă de o generalizare a scrisului în această formă). În martie 1845, trimițînd revista poliglotului și eruditului cardinal Giuseppe Mezzofanti, în Italia, o însoțește de o scrisoare elocventă în această privință : „...Avinîd publicitatea în mîină, din an în an schimbam cîte o slovă, împlinindu-i locul cu o literă pînă cînd, în cele din urmă, prinveniuu a da afară alăturata Foaie (*Curier de ambe sexe*, n.n.) astfel cum se vede... Afinitatea între limba noastră și a Italiei o cunoști mai bine, și mai bine cunoști decît oricine cîtă nedreptate ni s-a făcut nouă, românilor din Dacia, de a scrie pînă acum cu slovele Kyrilliane“¹⁸.

Alfabetele din perioada anilor 1836—1860, în care figurează, alături de slovele chirilice, literele latine, se numesc *alfabete de tranziție*. Procedul lui Heliade urmărea să deprindă pe cititori, rînd pe rînd, cu noile semne și să nu rupă dintr-odată cu o multiseculară tradiție.

Terenul fiind pregătît, Eforia Instrucțiunii Publice din Țara Românească decide, la 25 februarie 1856, introducerea alfabetului latin în școli. Hotărîrea era astfel motivată : „conside-

rînd că literele latine au o origine comună cu limba noastră națională ; că cea mai mare parte din aceste litere erau de obște adoptate și pînă astăzi ; că este și drept ca limba noastră să ia posesia completă a acestei vechi a ei proprietate“¹⁹. Hotărîrea recurgea, cu toate acestea, la o soluție de compromis, păstrînd încă în scriere 9 slove chirilice. În cursul anului 1857 noul sistem aflabetic este îmbunătățit, înlocuindu-se și aceste semne cu echivalente latine.

După Unire, este numită o comisie formată din doi reprezentanți ai Țării Românești și doi reprezentanți ai Moldovei, care să fixeze normele scrierii cu alfabet latin, norme care aveau să devină obligatorii pentru toate instituțiile publice și pentru particulari. Alfabetul latin este oficial introdus în întreaga administrație cu începere de la 10 februarie 1860, cînd prim ministru și ministru de interne era Ion Ghica²⁰. Prin Ordinul de zi al „Ministerului din Intru“ se da un serios avertisment funcționarilor care nu s-ar fi conformat : „cel ce va neglija a se deprinde cu noua scriere ca netrebuincios în serviciu se va depărta“²¹.

Scrișul chirilic se mai întilnește, sporadic, și după această dată. O ultimă carte cu alfabet chirilic apare în 1911, iar profesorul Damian P. Bogdan descoperă în cătunul Valea Comăncii din județul Vilcea o troiță de lemn cu slove chirilice purtînd data de 25 ianuarie 1915²².

Transcrierea manuscriselor și tipăriturilor chirilice

În ceea ce privește transpunerea în alfabetul latin a vechilor scrieri, ne vom opri numai asupra principalelor metode preconizate: *transliterația* (transliterarea) și *transcrierea fonetică interpretativă*.

Metoda transliterației constă în reproducerea grafică exactă, mecanică, a tuturor semnelor, indiferent dacă ele marchează sau nu valori fonice. Au folosit-o la noi B. P. Hasdeu, Al. Rosetti, J. Byck ș.a.

Transcrierea fonetică interpretativă ține seama de pronunția celor ce au scris textele respective. Filologi de seamă ca Ioan Bogdan, Ovid Densusianu²³, Sextil Pușcariu, D. Russo, N. Drăganu, Iorgu Iordan, Dan Simonescu au adoptat această metodă în editarea scrierilor vechi sau în articole teoretice.

În general, în transcriere se respectă următoarele norme :

— Cuvintele prescurtate se întregesc fără să se facă vreo mențiune specială ; se folosesc parantezele unghiulare când completările sînt incerte (cînd sînt posibile mai multe soluții).

— Slovele suprascrise se trec în rînd, la locul lor, fără să se semnaleze în nici un mod transferul.

— La început de propoziție (după punct) și de frază se folosește majuscula, chiar dacă scriitorul sau tipograful a utilizat literă mică. La fel se procedează și în cazul numelor proprii.

— Semnele de punctuație se pun conform regulilor actuale (în textele vechi ele lipsesc sau sînt greșit plasate).

— Erorile sînt corectate în note.

— Cuvintele vor fi despărțite prin spații obișnuite, dacă textul chirilic prezintă o „scritio continua“. Se vor face alineate conform unităților logice existente.

— În transcriere trebuie să se țină seama de valoarea fonetică a slovelor, atît în epoca respectivă cît și în regiunea din care provine textul (Țara Românească, Transilvania, Moldova).

Not e

- 1 Acad. AL. ROSETTI, *Istoria limbii române de la origini pînă în secolul al XVII-lea*, București, 1966, p. 77.
- 2 Vezi și EMIL VÎRTOSU, *Paleografia româno-chirilică*, București, 1968, p. 30—31.
- 3 I. COTEANU și colectiv, *Istoria limbii române*, vol. II, București, 1969, p. 16.
- 4 G. MIHĂILĂ, *1100 de ani de la moartea marelui cărturar slav Constantin-Chiril Filozoful*, în „Limba și literatură”, vol. 23, București, 1969, p. 15.
- 5 DAMIAN P. BOGDAN, *La vie et l'oeuvre des frères Constantin-Cyrille et Méthode*, Thessalonique, 1968, p. 43, unde se citează și aprecierile lui J. Vendryes din *Le langage*, Paris, 1921.
- 6 Unii slaviști au exprimat ideea că alfabetul chirilic ar fi opera lui Metodiu, după alții, acest alfabet ar fi fost inventat înaintea celui glagolitic.
- 7 Tuturor celor care ar dori să-și completeze informațiile în domeniul scrierii româno-chirilice le recomandăm excelentul tratat al lui EMIL VÎRTOSU (vezi nota 2), unde vor găsi și o bibliografie foarte bogată pentru fiecare din problemele în discuție.
- 8 Vezi pentru această prescurtare observațiile lui EMIL VÎRTOSU, în *Chirilicale. Note de paleografie românească*, în „Arhiva românească”, IV, 1940 și extras, p. 32—33.
- 9 Pentru criteriile care au stat la baza suprascrierii, vezi DIOMID STRUNGARU, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice. I. Criteriile suprascrierii*, în „Limba română”, X, 1961, nr. 5, p. 474—487.
- 10 EMIL VÎRTOSU, *Op. cit.*, p. 306.
- 11 Pentru detalii în privința ornamentării cărților, a se vedea MIRCEA TOMESCU, *Istoria cărții românești de la începuturi pînă la 1918*, București, 1968.
- 12 Despre valoarea fonetică a lui *u* final, vezi DIOMID STRUNGARU, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice. III. Problema „dispariției” lui u final în limba română*, în „Limba română”, XI, 1962, nr. 5, p. 582—594.
- 13 I. ELIAD, *Gramatica românească*, Sibiu, 1828, din Prefață, p. 1.
- 14 DIMITRIE EVSTATIEVICI BRAȘOVEANUL, *Gramatica rumânească (1757). Prima gramatică a limbii române*. Ediție, studiu introductiv, glosar de N. A. URȘU, București, 1969, p. 26.
- 15 Papa Brîncoveanu, tatăl domnitorului *Constantin Brîncoveanu*, a fost ucis în timpul răscoalei seimenilor și dorobanților. Crucea a fost ridicată în 1713 de către fiul cel mai mare al lui vodă Brîncoveanu, Constantin. Se poate vedea și astăzi în Piața Unirii, în fața dealului Patriarhiei.
- 16 N. A. URȘU, *Problema interpretării grafiei chirilice românești din jurul anului 1800*, în „Limba română”, IX, 1960, nr. 3, p. 35.

Ісповѣдницѣвъднхлхн . шн
 ісїемацинхмелелхн . ве
 стницѣнїпрхлїїблхлхрѣ
 лхн . кѣнтацнлхн , шн
 стоцнїкѣнтацнлхн .
 спѣнеципоаітеюделе
 лхн . лѣоудацивърнх
 мелесфтпхлхн . се велѣ
 скѣсеінемилететерхлхн
 терѣциднхшнѣврѣпо
 шацнѣвъ . терѣцифлца
 лхнпхрѣре . поменци
 юделелхнтерѣтемн
 нхннїлелхншнцїорѣцѣ
 ростпхлхн . селѣнца
 лхнавраамхшесѣбнлхн

17
 17
 17

104

ТИ ОУ СЛЫШИ МЛПВЖМОК. ДМНЕЛОУСИ ОУ
 ГЪТИОРЪМЪ. ВЪНОУШИ МЛЕНІЕМОЕ ВЪН
 СТИИЖПВОЖ. МАМЕНТЕ ОУГЪТИОРЪМЪ
 АПРЪДЪДЕВЪРЪПЪД. ОУСЛЫШИ МЛВЪПРЪ
 ВДЛПВОЖ. А СКОУПЪ МЕЛНДЕРЕТТАПЪ
 ПЛА. И НЕВЪННДН ВЪСЖСЪРАЕШПВОИ. ШННУ
 АПРАЛЦЮДЕЦУКОУШЕБ ОУПЪД. ІАКО НЕ
 ОПРАВДИТЕ АПРЪТТО БОЖВЪСЪКЪ ЖІВЫН.
 КЪНУСЕ ДЕРЕТЪ СЪ АПРЕТТИРИПОЦИВІИ.
 ІАКО ПОГЛАВРАТЬ ДШЖМОК. КЪГО НДРА
 КЪСЪ ФЛЕПЪМІЕУ. СМЪРНЛЪ Е ВЪЗЕМАН
 ЖИВОМОН. СМЕРНПЛУ АМПЪМЪНПЪВІА
 ЦАМЪ. ПОСАДИ МЛЪ ВЪПЪМНЪ ІАКО МРЪ
 ПЫЛВЪК ОУ. ПОУСЪМЪ ДА ПРЪЛНПЪ
 РЪРЕКОУКА МОЦІН ВЪКЪН. И ОУНЫ ВЪМНЪ
 ДХЪМОН. ШН АПРЕТТА АММЕРЕ ДХЪ ОУ
 МІЕУ. ВЪМНЪ СМЖПН СЕРЦЕМОЕ. АПРЪ
 МЕРЕТЪ БУРА СЪРНМАМЪ. ПОМЪНЪ
 ДИИ ДРЕВНАМ. ПОМЕНІЮ СНА СЛЕДЪНИ
 ТЕ. ПО ОУТІ СЛВЪ ВЪСЪДЪБЪ ПВОИ. А ВЪЦА
 ЮМ Е АПТО АП СЛЪК РЪРА СЛАЕ. ВЪПВО
 РЕИИ РЖКОУПВОЕЮ ПО ОУЧАХЕСА. А ПРЪ
 ФАТЕРИ ЛЕМ ПРЪЛОТЛАЕ А ВЪЦЪ МІ. ВЪ
 ЗДЪК ПЪБЪРЖЦЪ МОН. ОУДНІКА ЮКЪ ПРЪ
 ПТИРЕМЪ РЪЛЕ МЪЛЪ. ДША МОА ІАКО ЗЕМЛА

31

цн прѣоу пѣоу ѡ соулди. ѡи се
 павелѣ. фрази нѣ цѣ оупѣ
 кѣ прѣоупѣ ѡ сгас. сѣ срѣѣ
 мѣ цю дѣ цѣ ѡ мѣ рило
 тѣ не сѣ цю тѣ оу. лѣ цѣ
 лѣ сѣ оупѣ павѣ сѣ ѡ пѣ сгас
 ѡ сгас сѣ дѣ сѣ еи. сѣ лѣ пѣ фѣ
 рѣ сѣ нѣ сѣ мѣ гла оупѣ шѣ нѣ
 сѣ бѣ ѡ бѣ цѣ фрази, ѡу фарѣ
 сѣ ѡ сѣ сѣ тѣ. фѣ ѡ дѣ фарѣ сѣ ю.
 дѣ оупѣ пѣ нѣ цѣ шѣ нѣ дѣ лѣ сѣ рѣ ѡ.
 оу цѣ лѣ оу ѡ сѣ лѣ дѣ прѣ сѣ мѣ
 сѣ оу. шѣ нѣ лѣ сѣ тѣ сѣ нѣ, фѣ оу
 пѣ ѡ сѣ дѣ сѣ сѣ оу шѣ фарѣ сѣ нѣ

льфътѣмъ. оуиптаю. пѣсердгрѣш
 личийисоуремидетіорѣчичтѣе
 таленочѣвѣтѣію. а вѣвѣдію
 мѣртѣрїапа. а вѣчїе^{ка}оука
 рїеи а риміемѣлѣмѣтѣ. пѣ
 къ а римамлафа чѣеретѣ
 цилетпале. а вѣчїе деретпалтѣ.
 алеціеи кѣлѣтѣпорїицилѣ
 лѣио. едлѣтѣпадрѣцію. а
 чѣтѣпорїомїеѣ. шїстрѣжїиіѣ
 рїолѣмїеѣѣшїкѣѣ, кѣтѣрекѣоуѣ
 кѣтелетпалеоуѣтѣвѣио. глѣкаѣ
 вѣдѣлѣмѣрекѣрїиуѣкѣлѣмѣскѣ.
 шїафлїюпорѣчїлѣѣѣѣѣѣѣѣ
 трїиѣма трѣкѣѣвѣтѣоуѣтѣѣ.
 шїкѣнѣвоуѣѣ, шїпоуѣрѣоушїи
 ра мѣрѣѣѣгѣрѣшлѣмѣ. аѣѣѣѣѣ
 мїшїи мѣнѣтѣшїи мѣвои мѣѣѣ
 члѣдеретпацилетпалепоуѣрѣѣ.
 оуѣрїиѣтѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 ѣѣѣдеретпацилетпале, кѣлѣ
 деретпѣѣкоуѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 шїтѣорїкоуѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 шїчїиѣтѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ

Handwritten text in Cyrillic script, likely a historical document or manuscript. The text is dense and spans multiple lines, with some words appearing to be in a different script or dialect. The document is oriented vertically on the page.

SCRISOAREA LUI NEACȘU
1521
Arhivele Statului Brașov, Stemner IV, 472

МЧЕ НОВА АСКОПА АУЕПЪ
 КУВЪН ПЪ. КУФРИКЪ ШНИКЪ
 АРЗЗНИРЕ. ШНИКЪ ГРИЖЕМА
 НЕ ПРЪСНО ФІЕНЖИСЪ АУЕМА
 ОМЪ. ШНТА ПЫКАР ПЕСЪ
 ОУПЪСІКЪ. СЪВАТРЕ ПЪ.
 СЪВАДІАКЪ АПРЕСА МЕРН.
 ШНГЪ ВЪЦЕ ШНСЪ ПРЪМЪ
 ЦЪ. АЕМОУАРЫНА АЦН. ШН
 ПРЪМЪ ПЕЦН. ШН ПРЪМА ДОНН
 ФЪРЪ ФРИКЪ. ШН ФЪРЪ ГРИЖЕ.
 ШН ПРЪМА ЦЪ. АПТОА ПЪ
 АУМА РΟΥ ПЕСЪ ВО АУЕАУЕ
 ВОУА СКАПА. ШН ВОУА ПРІ
 ИМНІА ПЪ КАР ПЪ АЕЦЪ
 РЪ ВЪЦЪ. ЕОУА ВЪОУА АУЕ

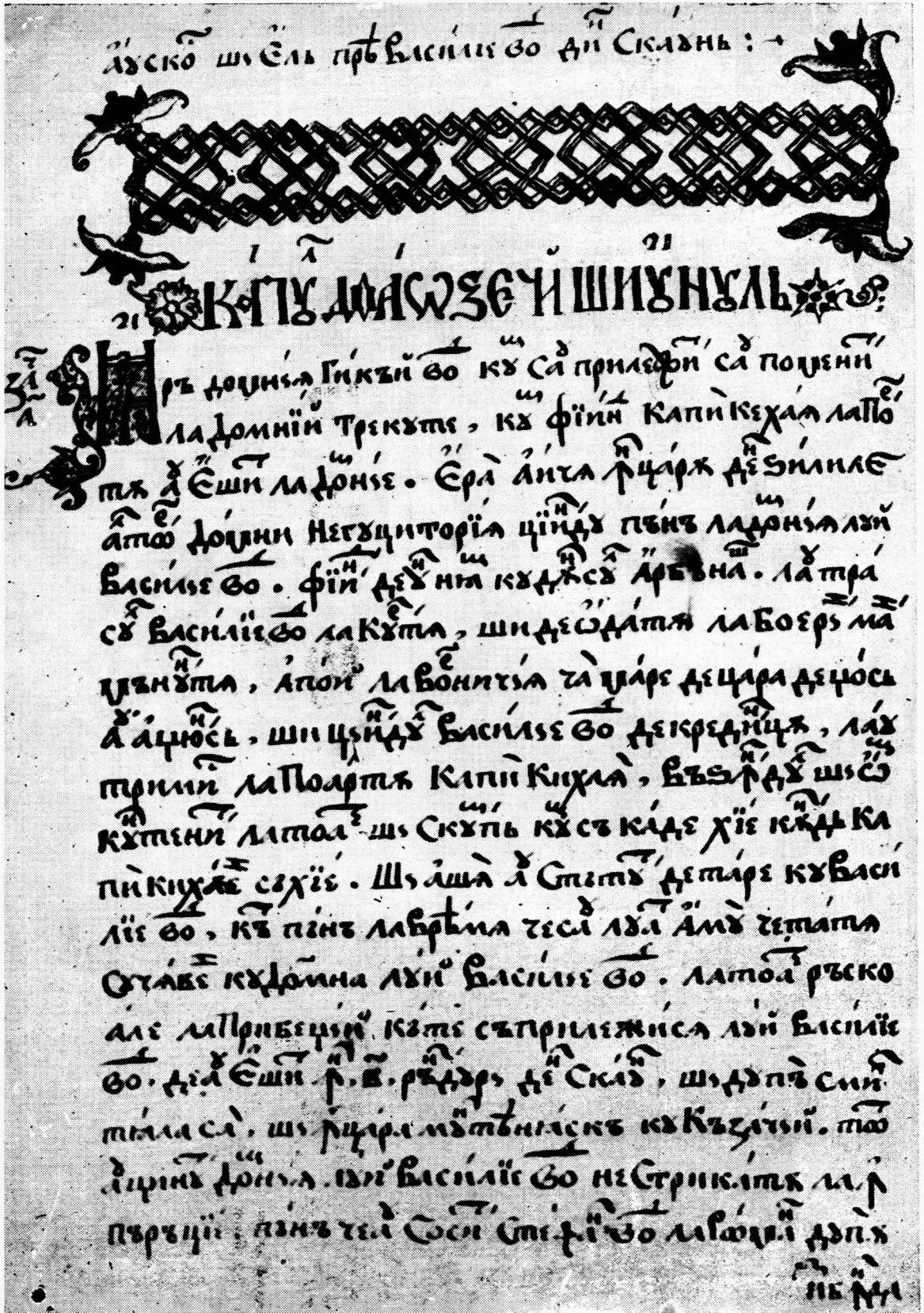
CODEX STURDZANUS
1580—1619

РѢДѢМЪ КОУДОУМИСИѢ ПОКЛѢ
 ВЛАФНЦНЛОРЕ АПОСТОЛН ШН
 ЛЕФНЦНЛОРЕ ДЕАШАПТЕЛЕ СЪВѢ
 РЬ ПРѢАГОДННЧІН ШН ДЕДОУМИС
 ПОУРІПЪ ПѢРІН ПЪРНЦІН МОУРН
 СЕ ЕПИСКОПН ШН ДЕПРЕОУН ШН
 ДЕКУЛОУ СЪРН ШН ДЕ ОАМЕНИ МН
 ИРѢМН ШН ДІОЛАТЕ АВЪЦЪ ПѢУРН ЛЕ
 ДЪ ПЕПРЪ ШН ПАВЕЛЬ АПОСТОЛІН ЛУ А
 ХІ АВЪЦЪ МЪ ПРЕРѢБІН ЛОУ ХІ ДЕ
 ЛОУ КРОУ ОМЕМЕСІКЪ ЧЕ МЪ СТЕ АЛОУ КРА
 АША СЕ ЗІЛЕ ЛОУ МН ШН МАРЦН ШН
 МІЕРІСОУРН ШН ЖѢН ШН ВІМЕРН ШН
 СЪМ ВЪЖ ПЪМЪ АМІА СЪЗН С АУ
 ПЪМЪ АМІА ПРЕНІЛЕ ЧА ДІЗН С АУ СЪМ
 ВЪЖ ПРѢАТЪ ЗІША СЪ СЕ АФНА СІПНЕ
 ЧА СІ СЪ ДІ ПРѢАТЪ ЛОУ КРОУРН ЛЕ ЧѢ ЛЕ
 СРѢ ЛЕ ШН СЪ ШЪ ПРѢАТЪ СІ СЪ КАСА

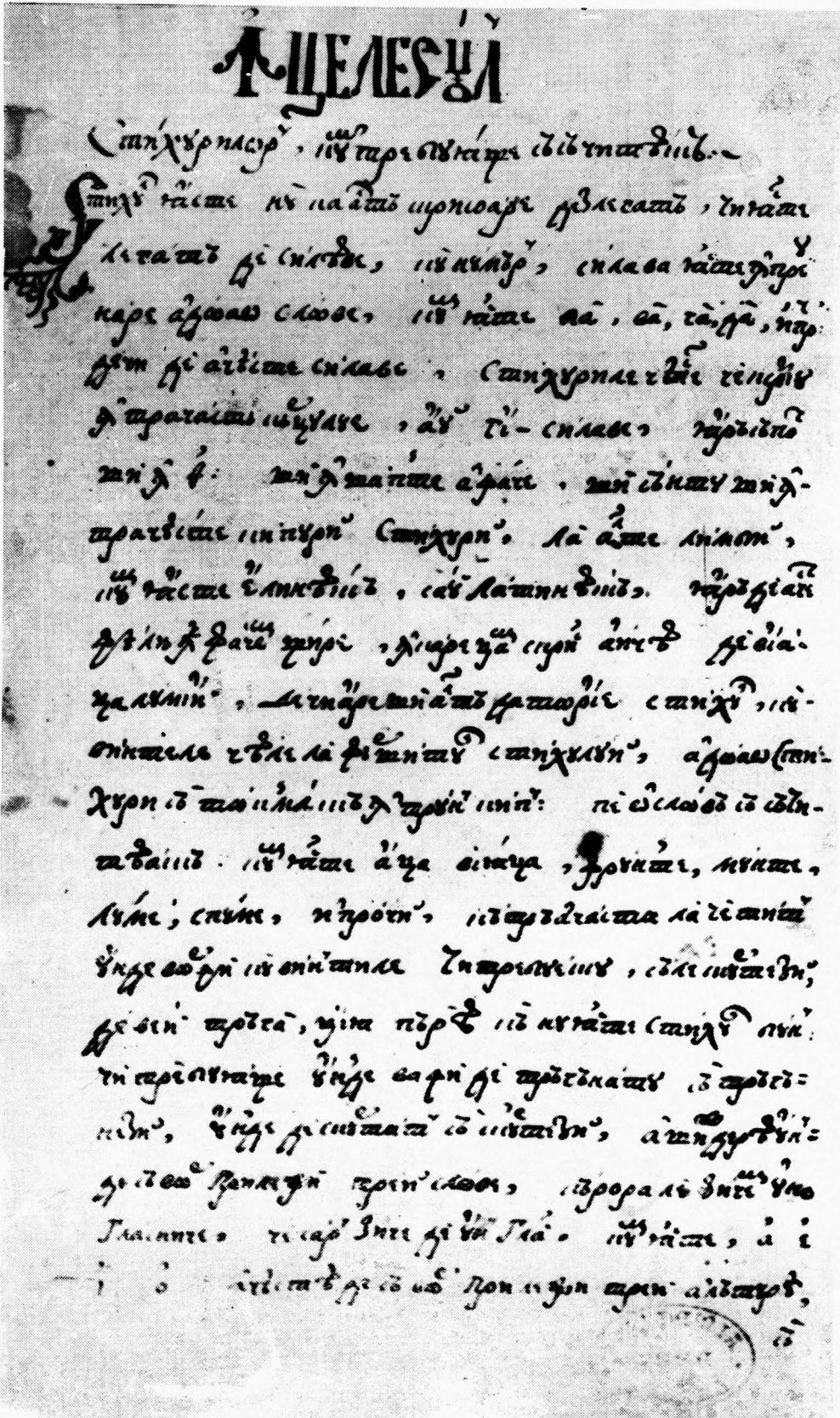
32
 [Handwritten signature and scribbles at the bottom of the page]

PRAVILA DE LA GOVORA
 Copie din sec. al XVII-lea
 Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 2471, f. 2 r.

MIRON COSTIN, LETOPISEȚUL ȚĂRII MOLDOVEI
 Sec. al XVII-lea
 Copie din 1710, Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 2601, f. 297 v.

MIRON COSTIN, VIAȚA LUMII (Predoslovie)
 Sec. al XVII-lea
 Copie din 1727, Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 353, f. 33 r.

ВІЯЦЯ ЛУМІН
ЄКАНІАОСНІ. ТААКЪ. А
А шітаре рштіарна. шітаре Сітаре

Аштіи шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
П рштіарна шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Т рштіарна шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Т рштіарна шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
А шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Ш ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Ф шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
С ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
З ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
К ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Т оштіарна шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
С ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
В ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
Ш ітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре
 шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре шітаре

MIRON COSTIN, VIAȚA LUMII

Sec. al XVII-lea

Copie din 1723, Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 2715, f. 13 v.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://unibuc.ro>

НОМѢНИКУ ЫГЪРИИ-

САЛЕ ДОМНУЛЪИ ПОСТРЪ ІО КОТЪДЪИ
БАСАРЪБЪ ВСЕКО КЪНТОРЪ АЛ АЧЕ-
ЩІИ СФІТЕ МЪНЪСТІРИ ХУРЕЗІИ:

ІСОА КОСТЪДЪИ, БОЕВО, ПІПЛАЕ МАРІА,
ИСНОВЪИ КЪТЪДЪИ, БОЕВО, ЦЕФЪ КОЕВО,
РАДЪ БОЕВО МАТЕН, БОЕВО, СЪАКА,
МАРІА ІЛНКА, СЪФТА, АНКЪЦА,
БАЛАША, СМАРЪДА, АННА
НЕПОЦІИ МЪРІИСАЛЕ ДОНЪИ КЪТЪДЪИ БО: Б.
КОСТЪДЪИ: МАРІА: НИКОЛАЕ: КЪТЪДЪИ
СЪФТА:

POMELNICUL MÎNĂSTIRII HUREZI
Sfîrşitul sec. al XVII-lea
Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 1306, f. 3 r.

ФЛОАРЪ ДАРУИЛО

Карте флорте флортеасъ шї же
фоло флортеасъ прїи, нагале
оа ерѣ свєрпофлортеасъ прїи
однакїи.

Де прї трїе стоасъ прї рїтїи
рїи прї лїтїи прїи. Дон
їсї Костанїи басараїа ково.
Кї блатїи прї сїи прїи
Мїтїи прїи прїи.

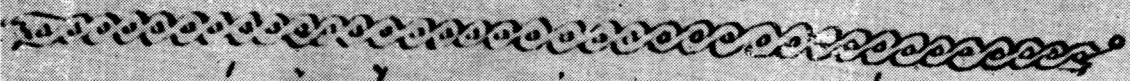
Кї рїи прїи прїи прїи
дїи прїи прїи прїи.
сїи прїи прїи прїи
прїи прїи прїи прїи
рїи прїи.

ла. прїи. прїи. прїи.

шї сїи прїи прїи прїи прїи

ла Стѣнъ Котарънъ.

147

КЪВЫНТЪ ДѢВЪЦЫТЪ СЪТЪ ЛЯ

Срѣци шѣтрѣнѣта ихъ аглѣи рѣгра
Котарънъ шѣ Елиа.

Къ слово шѣ ихъ глѣти ла рѣхъна
прѣдъихъ

Чѣи глѣихънои прѣсинѣ авъ, аглѣ потъ свѣдѣ
рѣр ѡрѣдникѣ оунѣ рѣграшѣ. шѣтѣи глѣихъ
нои прѣинѣ рѣвца, аглѣ по свѣдѣ шѣихъ глѣ
лаудѣ. Та ѣ ихъно шѣдѣтѣ прѣтинѣ фѣатѣ Сѣра
рѣ фѣитѣ оѣне, шѣсла дѣ рѣвѣцѣтѣрѣ, на свѣдѣ
агтѣ дѣ вѣнѣ, нѣ агтѣ лаудѣ ихъвѣоагѣ, дѣ рѣтѣ
рѣихъна пѣхънѣ, тарѣлхъ рѣгра, шѣ рѣтѣнѣта ихъ аглѣ
гилѣи Котарънъ. фѣрѣнѣта шѣ глѣи агтѣ, шѣихъ
рѣтѣтѣ глѣ ихъ глѣнѣ. Дрѣтѣ аглѣ рѣтарѣ глѣ
та вѣлхъ аглѣ глѣ рѣна глѣ рѣгошѣи вѣа старѣ глѣ
цнѣ ихъ глѣтѣ. нѣ ихъ вѣоагѣ рѣтѣрѣ глѣ шѣ агтѣ глѣтѣ,
глѣихъ глѣ Стерѣтѣ шѣ прѣошѣтѣтѣ, нѣ дѣ глѣ
ихъ глѣ глѣ

Țiganiada

7

13

caș mătrea țigăncilor.

Scrisorile

aport marea

cu' bătăi dăi negrești gmeti

acșura roz spăiată țigăncilor

no bina va țerbi țigăncilor

țigăncilor țigăncilor țigăncilor

dana țigăncilor țigăncilor

țigăncilor țigăncilor țigăncilor

Miel. re, nă țigăncilor țigăncilor,
țigăncilor țigăncilor țigăncilor,
țigăncilor țigăncilor țigăncilor,
țigăncilor țigăncilor țigăncilor,
țigăncilor țigăncilor țigăncilor.

țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor

Țiganiada. Țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor
dana țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor
țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor țigăncilor

I. BUDAI DFLEANU. ȚIGANIADA (ms. autograf)
Inceputul sec. al XIX-lea
Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 2429, f. 7 r.

Incisă A.

Într-o sticlă de hârtie albă și în apă caldă, în jurul așezării, în jurul așezării I.
 a. Sticlă de hârtie albă și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 și în jurul așezării și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 așezării: Kodjacob; Trakobak Modjilov; Toma; Stambul,
Copra-Copra; Mirgiza; Mirza Koushok; Saharrah; Happama
 și în jurul; Trakobak ~~XXXXXXXXXX~~; Bakia; Aljupa!

Într-o sticlă de hârtie albă și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 și în jurul așezării și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 așezării: Bucura Boda; Helax Boda; Mirza Boda;
Mirza Leptikol; Stambul Modak; Kozak; Mobila hârtie
Stambul; Mirza; Dijpa; Kozak; Trakobak; Bucura; Aljupa;
 și în jurul Bucura Boda Modak; hârtie și în jurul; Stambul...

și în jurul...
 Într-o sticlă de hârtie albă și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 și în jurul așezării și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 așezării: Bucura Boda; Helax Boda; Mirza Boda;
Mirza Leptikol; Stambul Modak; Kozak; Mobila hârtie
Stambul; Mirza; Dijpa; Kozak; Trakobak; Bucura; Aljupa;
 și în jurul Bucura Boda Modak; hârtie și în jurul; Stambul...

și în jurul...
 Într-o sticlă de hârtie albă și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 și în jurul așezării și în jurul așezării și în jurul așezării I.
 așezării: Bucura Boda; Helax Boda; Mirza Boda;
Mirza Leptikol; Stambul Modak; Kozak; Mobila hârtie
Stambul; Mirza; Dijpa; Kozak; Trakobak; Bucura; Aljupa;
 și în jurul Bucura Boda Modak; hârtie și în jurul; Stambul...

B. Alekandri

117

Scrisoare

Citind Epistola ta ab' scrier' kund Kopia de timba
 intrand in dimenzie. Citind in ur line de flopi de kat
 ti rontu si i' teps regale, a l'aura si' pi omale fir-
 orunt, si' brand in aep de tapt mavis. Si de faitu ko
 ar' l'bede. Inzadap rajentul tupsia, la d'ofla
 nated ur best, kim n'atitl uatiep in bide, n'arlea.
 Mai la epim. Omit mei' de quere lasse inlece ko in,
 Plentime, konomie s'op d'ane', totomendri o d'iptic.
 — Silvia! — U'i' aleea?

— C'adupa Reatya

— Tami! N'om n'it' ra om.

— Al'au s'op d'ani' bevi omni'. Pi omil' e'psia, ka
 la bu' ab'epi urad de p'etate al'eaq' d'ans Ann. . . n' q'ia
 urad il' e'psia in t'au omne.

Al'iste f'ui si' omni' si' de d'ind'etue. Se ar' d'op
 de d'ind'etue de o'p'and' uatiep. Pi in de s'asap. Ar'is n'
 oflap' d'ind'etue (de arde tenabile).

C. NEGRUZZI, SCRISOARE CĂTRE V. ALECSANDRI
 din 12 iunie 1863

Bibl. Acad. R.S.R., Ms. rom. 2253. f. 117 r.

TIPĂRITURI

КѸберѸрѸ тѸтѸлѸн шѸкѸ ѸжѸтѸрѸсѸлѸ
 фѸюлѸн шнкоѸ сфрѸштѸлѸ дѸхѸлѸн
 сфѸнтѸ • ѸзѸледе мѸрѸен лѸ ѸнѸшѸ
 краѸн • ѸѸ жѸпѸнѸѸ хѸнѸшѸ вѸгнѸрѸ де
 лѸрашѸвѸ ѸмѸ ѸвѸтѸ желѸнѸе пѸлѸтѸрѸ
 сфѸнтѸле кѸрѸцѸн крѸщѸннѸщѸн тетѸроѸѸѸѸ •
 шѸн ѸмѸ скрѸнѸсѸ ѸчѸстѸе сфѸнтѸе кѸрѸцѸн де
 лѸвѸцѸѸтѸрѸѸ • сѸхѸфѸе пѸпнѸлѸѸ рѸмѸлѸнѸщѸн
 сѸлѸцѸелѸтѸѸ сѸлѸвѸѸце рѸмѸлѸнѸн чѸнѸсѸ
 крѸщѸннѸ • кѸѸмѸ грѸлѸщѸе шѸн сфѸнтѸлѸ
 пѸвѸелѸ ѸпѸлѸ кѸтрѸѸ корѸнтѸѸннѸ дѸ кѸпѸ
 те лѸсфѸнтѸѸ кѸсѸтѸрѸекѸ мѸнѸ вѸнѸсѸ лѸгрѸлѸн
 чѸнѸчѸн кѸвѸнѸте кѸлѸцѸелѸсѸ дѸекѸтѸ • і •
 мѸе дѸекѸвѸнѸте нѸлѸцѸелѸсѸ лѸнѸѸ стѸрѸн
 нѸ • дѸпѸѸ ѸчѸѸ вѸрѸѸѸѸмѸ тѸѸцѸн сфѸнѸ
 цѸн пѸрѸнѸцѸн ѸѸре вѸлѸдѸчѸн ѸѸре ѸпѸкѸпѸ
 ѸѸре пѸпѸѸ • лѸвѸрѸѸѸ рѸмѸлѸѸѸ ѸѸкѸнѸѸ ѸчѸ
 стѸѸ кѸрѸцѸн крѸщѸннѸщѸн кѸѸмѸ мѸнѸнѸте сѸчѸ
 тѸскѸѸ нѸчѸетѸнѸдѸ сѸнѸѸ жѸдѸчѸе нѸ сѸсѸ
 дѸлѸскѸѸ • шѸнѸѸ зѸнѸсѸ жѸпѸлѸнѸлѸн хѸнѸсѸ
 шѸлѸѸгнѸрѸѸ • скрѸнѸсѸмѸѸ ѸѸ дѸѸѸкѸнѸѸ кѸ
 рѸсѸн ѸтѸрѸѸѸѸѸѸщѸе • шѸнѸ тѸдѸѸ дѸѸѸѸѸ •
 шѸнѸсѸѸлѸчѸепѸтѸѸ лѸлѸнѸ лѸмѸнѸнѸ тѸ зѸнѸде шѸнѸ
 сѸлѸсфѸрѸштѸнѸѸ лѸлѸнѸ лѸгѸнѸѸѸѸѸѸѸѸ Ѹ зѸнѸде
 сѸлѸѸтѸѸ зѸ мѸе ѸѸѸ ѸчѸетѸтѸѸ лѸѸѸѸѸѸѸѸѸѸѸѸ

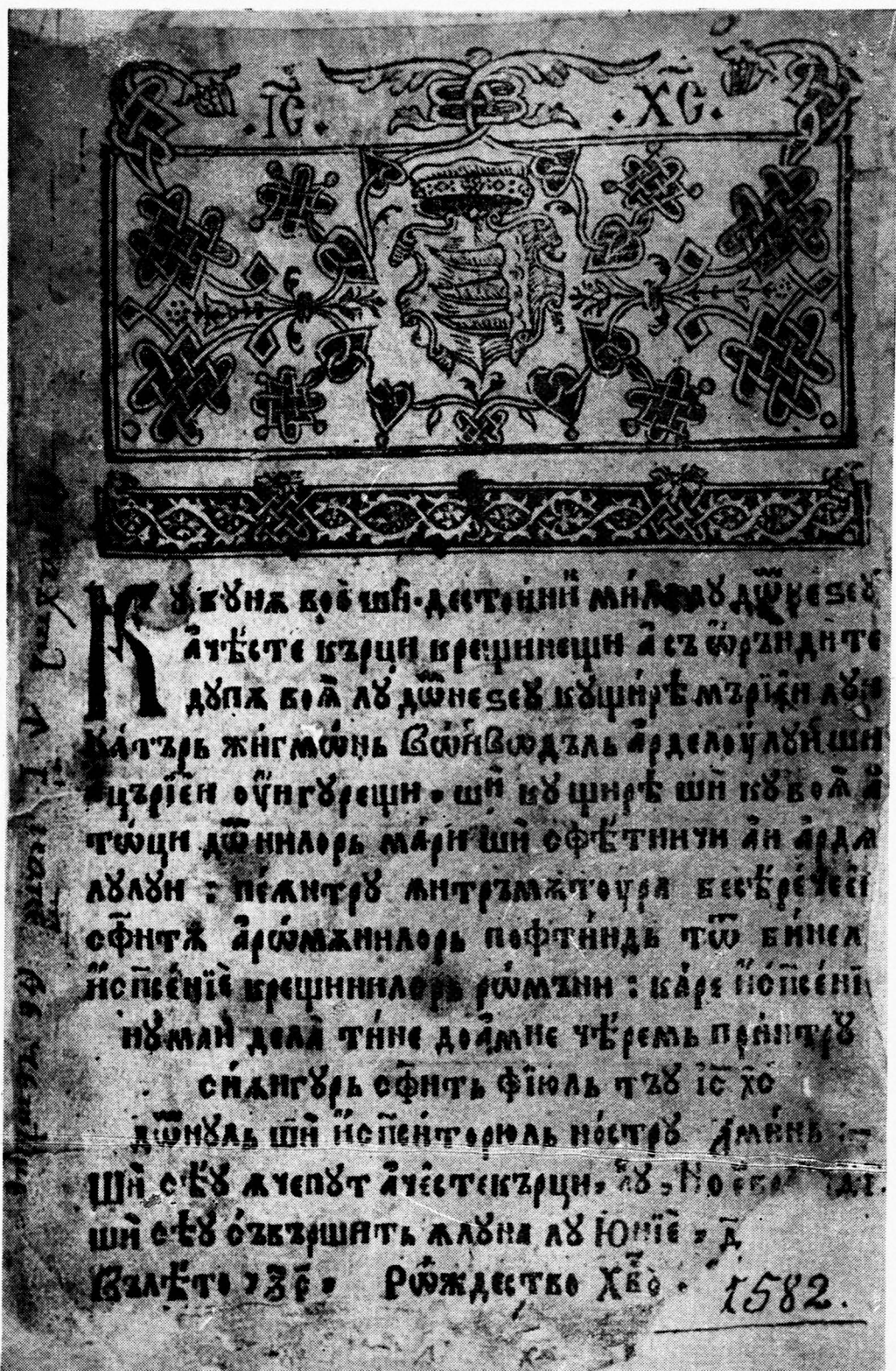
ИИСТНІАЖ ЛЮБИТЬ ГЪ . КЪЗМНЛОСТЕШИ ДЪ
 ДЕВЗРЬЮБИ ДОМНОУЛЬ . БЪ БЛГОДѢТЬ ИСЛА
 ВЖ ДАСТЬ . ДОУМНЕЗЕД БОУНАТТЕШИ
 СЛАВЖ ДЪДЕ . ГЪ НЕЛШНТЬ БЛАГА ХОУ
 ДАЩИ НЕЗЛОУБОЖ . ДОМНОУЛЬ НУ ЛАСЖ ДЕ
 БИ НЕ АМБЛАЖТЮРЮЛЬ ФЪРЖ РЪД . ГИ БЖЕ
 СНЛЪ , БЛЖЕНЬ ЧЛКЪ ОУПОВАЖИ ПАТЪ .
 ДОУМНЕ ДОУМНЕЗЕД СНЛНИКЪ , ФЕРИЧЕ ОУ
 МОУЛЬ ЧЕ ОУПОВЖИ АТИНЕ :— :— :—

СНОВЪ КОРЕОВЪ . ПСАЛОМЪ . АФІНЛО
 РЪ ЛОУ КОРЕОУ , КЪЗНТЕКОУЛЬ . ПД .

К АГОВОАНАЛЬ ЕСИ ГИ ЗЕМЛА ТВОЖ . БИ
 НЕ ВРЪТАН ДОУМНЕ ПЪЗМАЖИТЪ ДАЛЪТЪД
 ВЪЗВРАТИТЬ ЕСИ ПАТЬНЬ ІАКОВЪ .
 ТОУРНАТАН ПРЖ ДАРЪ ЛОУ ІАКОВЪ . ОУПЪ
 СТНАЛЬ ЕСИ БЕЗЪ АКСОНІА ЛЮДЕМЪ ТВОИМЪ :

 АРТЕ ЧЕСЕ КЪМЪ ЕУЛІЕ ВЪ АВЦУТЪРЖ
 ДЕАТЪ СПАТЪРХ ЕУЛІЕ СІН АЛЕСА . ШІ ДЕА
 МЪЛЧЕ ДОУМНЕЕЩІН СВРІПТЪІН . ШІ ДА
 ТЪ БЕСЕ СВРІЧЕН АН ДОУМНЕЗІА , АТОАТЪ
 ДЪМНІЕЧН АСЕ ЧЕТІН . АШІЖ ДЕРЕ ШІ ЛА ДЪ
 МНЕЗЕЕЩІНЛЕ ПРАЗНІЧЕ , ШІ ЛА АЛЕ ААТЪ
 СФІНЦІН . СПРЕ АВЦУТЪРЖ КРЕЩІНІА ФІ
 МЕНН , КЪТЪРЪ ДЕРІПТАРЕ . СОУФЛЕТЪ ЛІЕ
 ШІ ТРОУПЪЛІН . ШІ КЪ АЖОУТОРЮА АЪ ДОУМНЕЗЕХ ТІПЪ
 РІТЪ АЧАСТЪ СФІНТЪ КАРТЕ ЕУЛІЕ КОУ АВЦУТЪРЖ .
 МАІНІН ШІ АЗІАЛЕЛЕ МЪРІЕН , АЪ БАТЪРЪ КРІШОВЪ , КЪМІАААЪ
 ДОУМНЕЗЕХ ВОЕВОДА АТОАТЪ ЦАРА ОУНГЪРЪСКЪ , ШІ ААР
 ДТАЛЪ , ШІ АТОУНІ СВЪДІНІ . ШІ АЗІАЛЕЛЕ МЪРЕАДІН ДЕ ДОУ
 МНЕЗІА ЛОУМНІАТЪ АРХІ ЕПІКОПЪ АУН ГІНАДІЕ , ЧЕХ ФОТЪ
 СПРЕ ТОТЪ ДЕСПОУСАЛЪ МЪРІЕН АУН , КЪМІАА АЪ ДОУМНЕЗЕХ
 КРІМІТОРЮ , АЕЩІН ЕН КРЕЩІНІЕСКЪ . АТОУНІЧЕ ЕРА ДЕ
 СПІДІТОРЮ АТОАТЪ ЦАРА РОУМІНІЕСКЪ БОУНІАЛЪ КРЕЩІНІЕ ШІ
 ДОУАЧЕ МІХІНЪ ВОИВОДА , ШІ СПРЕ ДЕСПОУСАЛЪ ДОМНІЕН
 АУН КРІМІТОРЮ ЛЕЩІЕН КРЕЩІЕ МЪРЕЛЕ СЕРАФІМЪ , АРХІ
 ЕПІКОПЪ АУН . ЕКЪ АЖОУТОРЮА АЪ ДОУМНЕЗЕХ ШІ КЪ РОМ
 АЧЕСТЪ ТОУТЪРЪФЪ , ШІ АСФІТЪ АУН МІЕХ , ШІ ААААТЪ .
 ЕЪ ЖОУПІАХІАЛЪ ХРЕЩІАЛЪ ЛОУКАЧЪ ЖОУДЕУАЛЪ БРАШОВЪ АУН ,
 ШІ АТОТЪ ЦНІДЪТІАЛЪ БРІЕСІН , ЖЛАУНІ ШІ ДЕАДЪ ДЕЛЕ ТІПЪ
 РІН , ААААДА ТІТЪ АУН , ШІ ФІЮАУН , ШІ ДХЪ АУН СФІ
 ТЪ . АЧЕТАТЪ ЦНІДЪТІАУН ДОМНІЕН МЪЛЕ АБРАШОВЪ . ШІ
 СЪХ АЧЕПЪТЪ АЧЕСТЪ КАРТЕ АСЕ ТІПЪ АУН . ДОУПІА АЪ ДПАРЕ
 ФІЮАУН ШІ КОУВАІНТЪ АЪ ДОУМНЕЗЕХ , ААА МІЕ ФІ
 АШЕНІА , ЗІ ПІН , АААА АЪ ДЕКЕМВРІЕ , АІ , ДНЬ . ШІ
 СЪХ СВРАШІНТЪ ДОУКЪ АУН . ААА МІЕ ФІ ПІА . АШЕНІА
 ЗІ ПІА . АААА АЪ ІУНІЕ . КІН , ДНЬ . ААВШЕМУЖЕ ЕЪ ПОЧЕ
 ТІН , ІС СВРАШІНТІ ВЛГО ІЗВОАВШЕМУ . АААА ЧІЕ
 ІПОКАОНЕНІЕ ВЪ БЕСКОНЕЧНІА ВЪ КІІ , АМІНЪ .

CORESI, CAZANIA a II-a, Braşov, 1581, f. 1

PALIA DE LA ORĂȘTIE (1582)

PRAVILA DE LA GOVORA (1640)

VARLAAM, CAZANIA
Iasi, 1643.

КЪ ВЪНТЪ, ПРЪВЪНЪ.
КЪ ТЪХ ТОЛЪХ СЛАВЕНЦІА РОМЪНЪКЪ.

ПРЪВЪДНИЦАТЪ ПЪРЪДЪ ПРАВОСЛАВІЕ. ШИ КРЕДИ
 ШИ ЧОСЪ ПЪРЪДЪ ПЪРНИТЕЛЕ НЕЧЪКЪДЪТЪ. ШИ ПЪРЪДЪ
 ФІИ ДЕЛА ПЪРНИТЕЛЕ ЧЪКЪДЪТЪ МАНІТЕ ДЕТОЦИ
 ВЪТІИ. ШИ ПЪРЪДЪ АХЪДЪ СВЪНІТЪ ДЕЛА ПЪРНИТЕЛЕ ПЪРЪ
 ЧЕСЪТОРИ, ШИ ПРЕ ФІИ ОДНИНТОРИ. СВЪТА ТРОИ
 ЦЪ ОУНОУЛА ДЪВЪРАТЪ ДМЪСЪДЪ ЗНАДІТОРИ ШИ ФЪ
 КЪТОРИ ТЪДЪРО ВЪСЪДТЕЛО ШИ НЕВЪСЪДТЕЛО.

ІСЪ ВЛОПЛЕ БОЕВО КЪДЪДЪДЪ АДИ ДМЪСЪДЪ ЦІИ
 ТОРИ, ШИ БИРЪДИТОРИ. ШИ ДОМНЪ АТОЛЪЦЪ ЦАРА
 МОДОВЕН ДАР ШИ МНАЪ, ШИ ПАУЕ ШИ СПЕНІЕ АТО
 ЛЪЦЪ СЕМЕЦІА РОМЪНЪКЪКЪ ПРЪТЪДЪТЪ ДЕРЪЧЪ УЕГЪ АФАЪ
 ПРАВОСЛАВНИКУ ПЪТЪЛЪСТА АНЪМЪСЪ. КЪДОЛЪТЪ
 ШИ ММА ЧЪРЕМЪ ДЕЛА ДОМЪ ДМЪСЪДЪ ШИ НЪСЪЧЪВІТО
 РИ НОРЪДЪ ІСЪ ХЪ.

ДЪ ПЪРЪДЪ КЪ ГЛАДЪ ПЪДЪРАТЪ ДМЪСЪДЪ ДНЪ ПЪТЪДЪ МНА
 СА ДЕНЪСЪ ДЪРЪДИТЪ ДЪДЪМЪ ШИ НОНЪ АЧЕТЪ ДМЪ М
 ШИ РОМЪНЪЩІИ. КАЧЪ ПЪРЪВЕНКА РОМЪНЪКЪКЪ ПЪТЪ
 ДЛАДЪДЪ АДИ ДМЪСЪДЪ. ДДЪЛЪ АУЧЪ ДЕ ПЪДЪЦЪЧЪТЪ РЪ ШИ
 ДІФОЛОСЪ СЪФЛАТЕЛОРЪ ПРАВОСЛАВНИКУ. СЪХЪ ЧЕШИ
 ДІПЪЦІИ ПРЪЦЪ ІАРЪ ВОИ СЪОПЪРІИ МНАЩІИ НЪКАУНЪ АЪ
 КЪРЪ ПЕМЕТЪСІСЪ ЧЕКАУНЪ ОДО ЧЕРАКЪ. ШИ ПЪРЪ СЪ ЧЕ
 ТНИДЪ ПРЕ НОНЪ ПОМЕНІЩІИ ШИ ПЪРЪДЪРЪГА БОЛЕТЪ РЪ
 ПРЪНОМЪ СЪ ОУНІТЪ АРЕЩІИ ШИ ХИЩІИ СЪНЪЧЪТОШИ.

VARLAAM, CAZANIA
 Iasi, 1643

ПРЕДОСЛОВІЕ КЪ ТРЖ ЧВТИГОРИ.

Чвтигорнаорь, ꙗко да ѿтхъ сѣитъ жъ картѣ, ама к
• ПАЛІ ШИ СЪНЪТАТЕ, ДІЛА ТѢТЪЛЪ, ДОМЪЛЪ,
НОИТРЪ ІС ХС.

Атепѣнта ѱѣпѣи сѣитѣ кѣрци, тресѣдѣше сѣ щѣци ши сѣ ꙗ
целѣщѣци, де спре уѣсѣте лѣжкѣрѣи кѣреле сѣнтъ кѣрѣи прѣрѣдѣ.

Пѣитъ Тѣтѣамѣнтъ лѣѣ ꙗко да ѿтхъ дѣи ѿзводѣ, сѣмонѣ
Сѣлѣвѣнѣтрѣ, дѣи порѣнѣка ши кѣлѣшѣгѣлѣ мѣтрѣи
іалѣ. ши сѣлѣ сѣѣ ѡѣтѣнѣнтъ кѣтѣ сѣѣ пѣтѣѣтѣ. ши
кѣрѣѣ ꙗко сѣѣ тѣпѣлѣтѣ лѣ мѣлѣртѣ. спѣрѣ нѣ ѡѣкѣтѣнѣ шѣ лѣ ꙗ
мѣнтѣ гѣлѣнтѣамѣ мѣлѣтѣ жъ лѣпѣлѣ, ши грѣшѣлѣ ꙗко кѣрѣпѣтѣрѣ
лѣѣи пѣнтѣрѣ нѣ ꙗцѣлѣгѣлѣ лѣмѣтѣи ши кѣрѣцѣи грѣѣщѣи. пѣн
тѣрѣ уѣлѣ нѣнѣ амѣ ꙗко да ѿтхъ дѣнѣтѣѣю амѣ поіалѣдѣи ши ѡѣн
дѣ нѣѣзѣ фѣѣтѣ сѣнѣ амѣ нѣпрѣвѣнтѣ ши амѣ ꙗко да пѣлѣѣтѣ. ши
амѣ тѣокмѣнтѣ дѣ ꙗко да кѣтѣ амѣ пѣтѣѣтѣ.

Чѣ нѣмѣлѣ ꙗко да сѣ щѣци, кѣ нѣнѣ нѣамѣ ѡѣкѣтѣнтѣ нѣмѣлѣ
прѣ ѡѣнѣ ѿзвѣѣтѣ ꙗко тѣѣтѣ кѣтѣ ꙗко пѣтѣѣтѣ ꙗко фѣлѣ, грѣѣщѣи, ши
сѣрѣѣщѣи, ши лѣтѣнѣщѣи, кѣрѣлѣ ꙗко фѣѣтѣ ѿзвѣѣнтѣ дѣ
кѣрѣтѣ ѡлѣрѣи мѣрѣи ши ꙗцѣлѣгѣлѣтѣрѣи лѣкѣртѣ грѣѣѣнѣжъ лѣмѣ
тѣтѣнтѣ ши лѣмѣ ѡѣкѣтѣнтѣ, ꙗко мѣлѣи вѣрѣтѣѣсѣ нѣмѣ цѣнѣѣтѣ
дѣ ѿзвѣѣдѣлѣ грѣѣнѣсѣ. ши амѣ ѡѣкѣтѣнтѣ ши прѣ ѿзвѣѣдѣлѣ
лѣѣи сѣрѣнѣмѣ, кѣрѣлѣ дѣ ѿзвѣѣнтѣ дѣнѣтѣѣю, дѣи лѣмѣлѣ
грѣѣѣнѣжъ, лѣтѣнѣщѣи, ши амѣ ѡѣкѣтѣнтѣ ши ѿзвѣѣдѣлѣ
ѡѣвѣнѣнѣсѣ кѣрѣлѣи ѿзвѣѣнтѣ ѡѣвѣнѣщѣи, дѣи грѣѣѣнѣжъ,
шѣтѣ тѣвѣпѣрѣнтѣ ꙗко цѣлѣ Мѣѣкѣлѣѣи. ши ѡѣкѣтѣнѣдѣ лѣѣѣтѣ
тѣѣтѣ вѣрѣкѣртѣ ꙗко ꙗмѣлѣѣтѣ мѣлѣи ꙗко да ꙗко да кѣртѣ грѣѣ
нѣжъ дѣ прѣ лѣѣѣ амѣ ѡѣкѣтѣнтѣ, ꙗко жъ дѣ ꙗко да грѣѣѣнѣжъ нѣ
нѣмѣ дѣ пѣрѣѣтѣ. щѣи нѣдѣ кѣ дѣѣѣлѣ сѣѣнтѣ ꙗко ꙗко да
нѣѣтѣ сѣѣлѣнѣтѣи, ши

SIMION ŞTEFAN, NOUL TESTAMENT
Bălgrad, 1648.

ⲛⲟⲩ ⲧⲉⲥⲧⲁⲙⲉⲛⲧⲁⲗ

ⲁⲓⲁⲓⲧⲁ ⲁ ⲓⲕⲣⲓ ⲡⲓ ⲁⲓⲙⲉⲛ ⲑⲣⲓⲧⲁⲓⲕⲁ ⲧⲉⲥⲧⲁⲙⲉⲛⲧⲁⲗ ⲧⲉ ⲗⲉ ⲛⲟⲩ.
ⲛⲓ ⲕⲁⲣⲧⲉ ⲑⲣⲓⲧⲁⲓⲕⲁ ⲁⲓⲧⲓ ⲛⲩⲩⲟⲩⲟⲗ ⲧⲉ ⲗⲉⲣⲁ ⲁⲗⲁⲧⲓ.

Ⲉ ⲁⲓⲁⲓⲧⲁ ⲡⲓⲕⲁ ⲩⲟⲙ ⲉⲥ ⲩⲓⲛⲥⲓ, ⲕⲓ ⲛⲟⲛ ⲁⲓⲧⲉ ⲧⲉⲥⲧⲁⲙⲉⲛⲧⲉ
ⲡⲧⲓⲟ ⲁⲙⲉ ⲡⲩⲱ ⲩⲱⲙⲁ ⲁⲗ ⲧⲟⲗⲧⲉ ⲕⲁⲓⲧⲓⲗⲁ, ⲛⲓ ⲡⲩⲱⲙⲁ ⲉⲥ
ⲧⲟ ⲥⲧⲓⲕⲩⲣⲓ, ⲕⲁⲣⲧⲁ ⲁⲣⲁⲧⲁ ⲙⲁⲛ ⲡⲣⲓ ⲓⲕⲩⲣⲧⲩ ⲁⲗⲕⲣⲩⲣⲁⲗⲓ ⲧⲉ
ⲉⲓⲛⲧⲉ ⲓⲕⲣⲓⲛⲓ ⲡⲧⲣⲁ ⲧⲉ ⲕⲁ, ⲡⲓⲛⲧⲣⲩ ⲉⲥ ⲓⲕ ⲁⲑⲗⲁ ⲙⲁⲛ ⲡⲓ ⲑⲣⲁ
ⲉⲗ ⲛⲉⲗⲁ ⲩⲣⲧⲉ ⲉⲥ ⲕⲁⲩⲩⲧⲉ, ⲛⲓ ⲡⲧⲟⲗⲧⲉ ⲕⲁⲓⲧⲓⲗⲁ ⲧⲟⲗⲧⲉ ⲓⲟⲣⲟⲗⲓ
ⲁⲓ ⲁⲧⲙⲉ ⲡⲩⲱ ⲕⲟ ⲛⲩⲙⲩⲣⲉ ⲕⲁⲣⲧⲁ ⲉⲥ ⲕⲧⲁⲙⲁ ⲓⲟⲩⲟⲛⲧⲉⲩⲉ, ⲥⲟ
ⲡⲓⲛⲧⲣⲩ ⲕⲓ ⲙⲁⲛ ⲡⲧⲟⲗⲧⲉ ⲁⲓⲙⲉⲛⲁⲓ ⲩⲉⲑⲓⲙⲉ ⲕⲓ ⲁⲩⲩⲉ ⲁⲓⲧⲉ
ⲛⲩⲩⲟⲩⲟⲗ ⲁⲓ ⲓⲕⲣⲓⲛⲩ ⲕⲟ ⲥⲧⲓⲕⲩⲣⲓ ⲡⲓⲛⲧⲣⲩ ⲕⲓ ⲑⲟⲗⲣⲧⲓⲛ ⲁⲓⲛⲓ
ⲁⲑⲗⲓⲛ ⲡⲓ ⲑⲣⲁⲑⲗⲉⲗⲓ ⲧⲉ ⲩⲉⲣⲓ ⲩⲣⲧⲉ ⲉⲥ ⲕⲁⲩⲩⲥⲓ ⲡⲓⲛⲩⲙⲩⲣⲩⲗⲁ ⲓⲟⲣⲟⲗⲓⲗⲟ.

ⲉ ⲁⲓⲁⲓⲧⲁ ⲡⲓⲕⲁ ⲩⲟⲙ ⲉⲥ ⲩⲓⲛⲥⲓ, ⲕⲓ ⲩⲉⲑⲓⲙⲉ ⲕⲓ ⲟⲩⲛⲓⲗ.
ⲕⲟⲩⲩⲓⲛⲧⲉ ⲟⲩⲛⲓⲗ ⲁⲩⲩⲉ ⲛⲩⲩⲟⲩⲟⲗ ⲡⲧⲣⲩⲛ ⲕⲓⲛⲓ, ⲁⲗⲥⲓⲛ ⲡⲧⲣⲁⲗⲧⲉ,
ⲓⲑⲣⲁ ⲛⲟⲛ ⲁⲧⲙⲉ ⲁⲧⲓⲁⲧⲉ ⲕⲩⲙ ⲁⲩⲟⲗⲧⲉ ⲡⲓ ⲛⲩⲩⲟⲩⲟⲗⲁ ⲑⲣⲓⲧⲓ
ⲓⲕⲟ, ⲩⲩⲩⲓⲛⲧⲉ ⲕⲓ ⲁⲗⲧⲉ ⲁⲓⲙⲉⲛ ⲡⲓⲕⲁ ⲁⲓ ⲥⲓⲛⲓ ⲁⲩⲱⲗ. ⲕⲩⲙⲁⲛ
ⲥⲩⲛⲁⲑⲟⲑⲁ, ⲛⲓ ⲡⲟⲩⲁⲛⲕⲁⲛⲉ, ⲛⲓ ⲑⲁⲛⲑⲣⲓⲛⲁ, ⲛⲓ ⲡⲓⲧⲧⲟⲛ ⲓⲕⲩⲙ
ⲡⲓ, ⲕⲁⲣⲧⲁ ⲛⲩⲉⲗ ⲩⲧⲩⲟ ⲣⲩⲙⲓⲛⲧⲉⲩⲉ ⲧⲉ ⲉⲓⲛⲧⲉ ⲛⲩⲙⲓ ⲁⲓ ⲱⲗⲁⲙⲓⲛⲓ.
ⲛⲓ ⲁⲓ ⲁⲧⲙⲉ, ⲛⲓ ⲁⲓ ⲩⲉⲩⲙⲓⲛⲧⲉ, ⲛⲓ ⲁⲗⲧⲓⲗⲁ ⲙⲱⲗⲧⲉ ⲕⲁⲣⲧⲁ
ⲛⲩⲉⲗ ⲩⲧⲩⲟ ⲣⲩⲙⲓⲛⲧⲉⲩⲉ ⲧⲉ ⲉⲓⲛⲧⲉ, ⲛⲟⲛ ⲡⲓⲕⲁ ⲁⲧⲙⲉ ⲁⲧⲓⲁⲧⲉ ⲑⲣⲓ
ⲧⲁⲥⲓ ⲡⲓⲛⲧⲣⲩ ⲕⲓ ⲁⲗⲧⲉ ⲁⲓⲙⲉⲛ ⲡⲓⲕⲁ ⲁⲧⲩⲟ ⲁⲧⲓⲁⲧⲉ ⲁⲩⲱⲗ.

ⲁ ⲁⲓⲁⲓⲧⲁ ⲡⲓⲕⲁ ⲩⲟⲙ ⲉⲥ ⲩⲓⲛⲥⲓ ⲁⲓⲙⲓⲛⲧⲉ ⲕⲓ ⲣⲩⲙⲓⲛⲧⲓⲛ ⲛⲩ
ⲡⲓⲕⲁ ⲡⲧⲟⲗⲧⲉ ⲥⲓⲣⲧⲁⲓ ⲡⲧⲣⲩⲛ ⲕⲓⲛⲓ ⲡⲓⲕⲁ ⲛⲓⲧⲓ ⲡⲧⲣⲟ ⲥⲁⲣⲁ
ⲧⲟⲥⲓ ⲡⲧⲣⲩⲛ ⲕⲓⲛⲓ. ⲡⲓⲛⲧⲣⲁⲧⲉⲗ ⲕⲟ ⲛⲓⲕⲟⲓ ⲡⲟⲗⲧⲉ ⲉⲥ ⲓⲕⲣⲓ ⲧⲓ
ⲛⲉⲗⲁ ⲉⲥ ⲁⲥⲓⲗⲁⲑⲑⲁ ⲧⲟⲥⲓ ⲑⲣⲓⲛⲧⲉ ⲟⲩⲛⲓ ⲁⲗⲕⲣⲩⲣⲁⲗⲓ ⲟⲩⲛⲓ ⲡⲧⲣⲩⲛ
ⲕⲓⲛⲓ ⲁⲗⲥⲓⲛ ⲡⲧⲣⲁⲗⲧⲉ ⲕⲓⲛⲓ. ⲁⲩⲩⲉ ⲩⲉⲩⲙⲓⲛⲧⲉ, ⲁⲩⲩⲉ ⲩⲉⲩⲙⲓⲛⲧⲉ
ⲁⲓ ⲙⲱⲗⲧⲉ ⲛⲩⲁⲓ ⲛⲩⲙⲓⲕⲩⲩⲟ ⲡⲧⲣⲩⲛ ⲕⲓⲛⲓ. ⲉⲓⲛⲓ ⲥⲓⲛⲁⲙⲉ ⲕⲓ ⲕⲟⲩⲩ
ⲧⲉⲗⲁ ⲧⲣⲓⲉⲩⲓ ⲉⲥ ⲑⲓ ⲕⲁⲑⲁⲛⲓⲛ, ⲕⲓ ⲉⲁⲛⲓⲛ ⲁⲧⲉⲗ ⲉⲓⲛⲧⲉ ⲉⲩⲛⲓ ⲕⲁⲣⲧⲓⲛ
ⲡⲓⲙⲉⲗⲁ ⲡⲧⲟⲗⲧⲉ ⲥⲓⲣⲧⲁⲓ, ⲁⲩⲱⲗ ⲛⲓ ⲕⲟⲩⲩⲓⲛⲧⲓⲗⲁ ⲁⲧⲉⲗⲧⲉ ⲉⲓⲛⲧⲉ
ⲉⲩⲛⲓ ⲕⲁⲣⲧⲁ ⲁⲓ ⲁⲥⲓⲗⲁⲑⲑⲁ ⲧⲟⲥⲓ, ⲛⲟⲛ ⲁⲓⲣⲓⲛⲧⲉ ⲁⲧⲉⲗ ⲛⲉⲧⲙⲉ ⲓⲛ
ⲁⲛⲧⲉ ⲁⲓ ⲁⲕⲧⲓ ⲁ ⲡⲟⲧⲩⲧⲉ, ⲉⲥ ⲛⲩⲩⲟⲩⲟⲗ ⲁⲩⲱⲗ ⲕⲩⲓ ⲉⲥ ⲁⲥⲓⲗⲁⲑⲑⲁⲧⲱ.

ⲛⲟⲩ ⲧⲉⲥⲧⲁⲙⲉⲛⲧⲁⲗ

SIMION ȘTEFAN, NOUL TESTAMENT
Bălgard, 1648

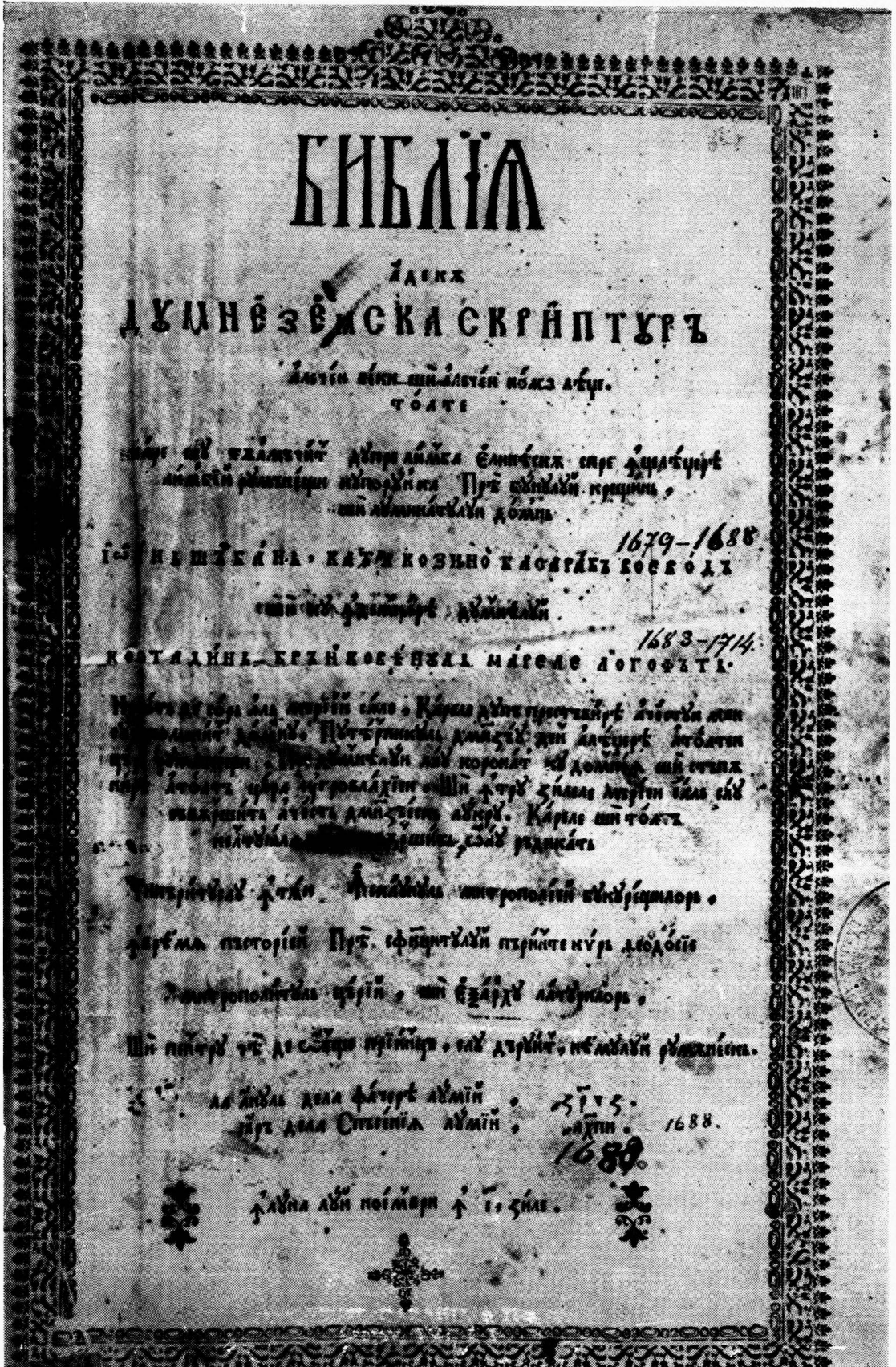
ВЪЛТРЕ
 А СѦГЛАВІИ ПРОРОКЪ ДАВІИ.

ПРѢДМѢЖ РЪМЖИТЪКЪ КЪ
 БѢСА ШИ КЪ ТВАТЪЖ КЛАТЪМАА.

ПРѢДМѢЖАТЪЖ РЪМЖИТЪКЪ
 ІС ХСЪ. ІѠ СТИФАНІИ ПЕТРЪ БОС
 ВЪДА ДИИЛЪ. ЦЪРЬ МЛАДОВЕИ.

ДИ СІТІЕЛІ СКАРИТЪЖ. А СІЦІАЛОВА ПЪРИИЩЕ ДА
 ІКААЛОВА СІТІИ БЕСАРИ, КЪ АБИГЪ ШІТИНЪ
 АЖ РЪМЖИ АИ СІКОТИТЪЖ ШИ ЧЕРКАТЪЖ ПРІ
 СІТІЕЛІ КЪРЦЕ, ШИ ДАВІИ ПРѢ ВЪРШЪЖ ТРОКАИ
 ТЪЖ РЪЧІНУ АИ ФЪАРТЕ КЪ ШЪЗЪДІЕ МАРЕ, ДЕ
 СМЕРІТЪДА ДОКОАИ МИТРОПОЛИТЪДА ДЕ
 ЦАРА МЛАДОВЕИ.

ВЪ МОНАСТЪРЪ ОУНЕВЪКО ТУПОМ
 ПЪСЪВРАЗИСА. А БЪГЪ СОТВОРИ СЛЪВЪ ЗРИА.

BIBLIA DE LA BUCUREȘTI (1688)

BIBLIA DE LA BUCURESTI (1688)

БЛАГОУСОНЬВУЛАН
 ПРѢ ЛЪМННАТЪЛАН, ШИ
 ИШАЖ ИМНОТЪЛАН, ДЪЧЕЛАН,
 ШИ МАН МАРЕЛАН ФРАТЕ, ІШАЖ
 ДИТИСАХЪ КИОНСТАГНИ
 БОГВО, КЪ ДЪНТАКА МН-
 АТ, ДОМНЪ, СЪСАТ ДИПОРИ
 ЦТЪЖИ МОЛДОВИИ, ДЕЛА ДЪ
 МЪРНІИ СЛА МАН МНІ, ШИ
 ПЛКА ФРАТЕ, ІША ДИМНІ
 ФРЕ КИОНСТАГНИ БОГВО.

КЪРТЕ. ДЪ

АКНІ КИОНТА

І строчоміи, адекъ асфълаелора
 КЪНОКЪТОРИ (ПРѢ ЛЪМННАТЕ
 УНОТІТЕ, ЮБИТЪЛ МІЕВ ФРАТЕ)
 АТРОТОАТЕКЪТЕ АТРОВ АУЕРНАД
 ФРЪИ СЪБЛЕСТАТЪ, ДОЛЖ ИВА
 НЕКАТІТОАРЕ, ШИ НЕ ДЪТЪТОРЕ
 АФНІАТЪ, КИОНТА ОУНА АНАТІКЪ
 РЮЛАН ДИМЪРА, ТАРА ЛАТА АПАТЪ
 УЕМАДИ ДЕСЪНТА АХ АФА ПОВЕ-
 СЪКА, ОУНА ПОЛДЪ АРКТИКЪ, ТАРА
 ЛАТА ПОЛДЪ АНАКТИКЪДЪ АЕНЪМАКЪ
 ПРЪИ КИОНТА АУЕРНАДИ ФРЪ, ШИ РЪ-
 Ч ДИШАМЕ СЪ ЛЪЖИТЪШЕ.

І ЧАСЪТЕ ДЪВЪ ДОЛЖ СЪБЛАЕ (МАН
 ІША МАРЕЛА МІЕВ ШИ ЮБИТЪ ФРАТЕ)
 МАКА АХ КЪ СЪБЛА ОУНА ДЕЛА ЛАТЪ,
 АХИГЪ ДЕНЪТОРЕ, ШИ МІРЕ ДИША
 СІРЕ АЪ. ПРЪ МЪВШІ (ДЪПЪ ІОКО-
 ПІМАЪ) ПРЪРЪБЪ НЕ ДЕСЪНТАТЪ, ШИ
 ТІОПЪ ДЪ ОУНА НЕ ДЕСЪНТАТЪ СІРЕ.
 ШИ АПЪ ОУНА КЪ ТРА ЛАТА ДЕСЪНТА
 ПОТЪРНІРЕ, ШИ ОУНА АПОТЪРНІА А
 ШИ НЕКАТІТЪ ШАНХІНІРЕ ШИ РЪ

ШИМІЕ

ΤΩ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑ
ΤΩ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ

Στεφανω τω πρεσβυτερω κη πετροω
 πρεσβυτερω ερωτω μοι αδελφω

Ιωαννη ΑΝΤΙΟΧΩ

Κως ανηρω Βοιβωδα, Ελεω
 Θεω αδιωτη κη ημεω πιανε
 μελδαβιας. ωρα ε πιστη κη
 πανη ε μετ' ελδομασ τε
 αυταδελεφω. Ιωαννη Δημητριω

Κως ανηρω Βοιβωδα,

αφ' ερωτη ηδη.

ελη.

Οι ασεβοιμοι ηρωσ οκωνοι επι
 ερωτησω τω τ' ασεβω (ελαρα-
 ωσ τε υψηλοτε και αγαπητου
 αδελφω) αδαμα εις ολα τα εθνη ο-
 ποδ εις τ' ηραβων σαμα φαινοισται,
 δυο μοιων αποδεχουσι να ανα ακινη-
 τα, κη ακιλωτα, δυο τα οποια, τι ε-
 να ωρα εις πανω μεροσ του ερασοδ,
 κη ε αλλο εις τ' κατω μεροσ, να ερι-
 ποισται διηγουωτω. ε τι ενα ερκελιον,
 κη ε αλλον αιταρκελικον πωλον ονομα-
 ζουσι. Αδ' μεσω τ' οποιω τ' οωμο
 κη οκωλ ε ε ερασοδ κη ερετω.

Αδια λοιπον τα δυο εθνη, (πρεσ-
 βυτερε κη κη πετροω αδελφω)
 αι καλα κη εις τ' Αλαμα, τ' ενα δυο
 τ' αλλο, εις πολυ μακροσ, να αει-
 χουσι, κη να εερωεζουτω, εμοι πι-
 λω (κη τ' λογαριασμοι) κωσ τε
 αχουεσι κη αποσασα Αλαβωσι, τ'
 αν οποδ, τιν ιασαθμιασ οωυ τ' ενα
 ωρε τ' αλλον, κη τ' ακιλωτε και-

2

ωω

D. CANTEMIR, DIVANUL SAU GILCEAVA INTELEPTULUI CU LUMEA
 SAU GIUDETUL SUFLETULUI CU TRUPUL
 Iasi, 1698.

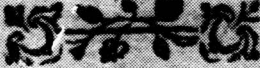
П Р Ы Л Ъ М Ї П А Т Ъ Л Ъ Н.

П р ѣ Крещинъ Лѡдѣи, шѣи ѡнъ лѡцѣтѣ Лѡдѣи Дѣи шѣи
Шѡ лѡдѣи тѣ шѡ рѡ лѡ тѣ Оѡг рѡ лѡ хѣи, Іѡ
Шѣ фѡ нѣ Кѡ нѡ тѡ лѡ кѡ зѣи нѡ бѡ бѡ дѣи, лѡ лѡ дѣ лѡ
Дѣи нѣ зѣи, шѣи дѣ лѡ сѡ мѣ рѣи нѣ лѡ нѡ дѣ тѣ рѣи,
А р хѣи е рѣ сѣ кѣ Блѡ гѡ слѡ бѣи нѣи.

—•—

Iчѣстѣ Члѡ глѡ бѣ, прѣ ѡнъ лѡцѣтѣ Дѣи, кѣ рѣ
ѡ сѣ рѣ рѣ нѣ дѣ лѡ слѡ жѣи Бѣ сѣ рѣ и чѣи лѡ нѡ пѣ
цѣи шѣи лѡ лѡ зѣи лѡ, лѡ лѡ тѣ фѡ цѣи нѣ чѣ рѣ кѣ
сѣ зѣи лѡ кѣи нѣ, фѣ рѣи нѣ мѡ лѡ лѡ ѡнъ лѡ цѣи мѣ чѣи дѣ дѡ лѡ
нѣ зѣи чѣи нѣ тѣи тѣи ѡ мѣ рѣи мѣи тѣ лѣи, кѣ рѣ лѣи ѣи Фѣи ѡ лѡ
чѣ лѣи лѡ лѣсѣи лѡ Бѣ сѣ рѣ и чѣи, ѡ дѣ рѣ пѣ тѣи тѣи ѡ рѣ и лѣи чѣ лѣи лѡ зѣ
дѣ тѣи лѡ лѡ Полѣи тѣи, слѡ бѡ чѣи лѡ мѣ нѡ нѡ тѣи ѡ П рѡ бѡ
слѡ бѣи нѣи чѣи лѡ шѣи, шѣи мѣи нѣи ѡ нѡ тѣи чѣ лѣи сѣ рѣ и жѣи нѣи тѣи ѡ рѣи лѡ
крѣи шѣи нѣ чѣи тѣи цѣи. Пѣи ѡ дѣи вѣи рѣи тѣи чѣи бѣ рѣ фѣи ѡ сѣи тѣи дѣ рѣи пѣ
тѣи, шѣи ѡ кѣи нѣ чѣи ѡ нѣ кѣи вѣи нѣ чѡ лѣи зѣи, пѣи нѣ тѣи рѣи кѣи чѣи
п рѣи кѣи мѣи дѣи нѣи Тѣи пѡ г rѡ фѣи нѣи ѡ шѣи нѣ чѣи пѣи жѣи нѣи ѡ кѣи мѣи
ѡ чѣи лѣи тѣи Кѣи рѣи тѣи, нѣи чѣи мѡ лѡ ѡ пѣи дѡ бѣи нѣи тѣи дѣи кѣи мѣи сѣ
вѣи дѣи, нѣи чѣи дѣи тѣи ѡ тѣи тѣи зѣи мѣи чѣи нѣи tѣи п rѣи лѣи мѣи zѣи рѣи мѣи
нѣи ѣи сѣи kѣи zѣи p rѣи сѣи kѣи мѣи ѡ kѣи мѣи сѡ lѣи tѣи п rѣи нѣи tѣи: ѡ шѡи шѣи ѡ
скѡ лѣи ѡ лѣи Оѡг rѡ лѣи xѣи нѣи нѣи ѡ шѣи zѣи tѣи ѡ лѣи tѣи Дѣи нѣи,
нѣи чѣи ѡ ф rѣи мѣи zѣи cѣи ѡ tѣи kѣи ѡ tѣи жѣи tѣи dѣи rѣи ѡ рѣи, нѣи чѣи ѡ бѡ
гѣи cѣи nѣи tѣи

ANTIM IVIREANUL, CEASOSLOV
Tirgovişte, 1715

ТА

 тѣ ши копилорь тѣи преквѣль поствѣль аѣре темѣ-
 юль съѣ пре фѣпте бѣне; ши преквѣль шѣе ницѣи по-
 стѣль, ницѣи рѣгѣчюнтѣ нѣци ажѣтъ чева, дѣка тѣ
 вѣи оуциде, фѣра, апринде, роби, ши фѣта алтѣа
 вѣи рѣпи; ачѣтъ ѣжнтѣ пакѣте грѣле, каре оуцигѣ
 ши свѣлетѣль ши трѣпѣль поствѣль; Нѣ гжидѣи къ
 поствѣль синѣврѣ поате съ те фѣкъ крецинь бѣнь.
 Асъ нѣ фѣра, нѣ оуциде, нѣ апринде, нѣ
 прѣкѣрѣи, нѣ рѣпи фѣта стрѣинѣ, нѣ мѣртѣ-
 рѣи мѣнчюнтѣ, фѣи крединчѣсь аѣпрѣтѣлѣи тѣѣ,
 ю бѣще пре тѣтъ ѣмѣль ка аѣѣцѣ пре тимѣ, ши пѣ-
 зѣще поствѣриле тѣле кѣратѣ, ши аѣѣчѣ вѣи фѣи
 крецинь бѣнь, ши вѣи аѣплини поствѣль аѣпѣ аѣѣѣ тѣ.

Пѣнтрѣ Клакъ.

Възѣтаѣ прѣнкѣль къ вѣѣ съ плѣче Тѣтѣлѣ
 съѣ ѣаре оунде де аѣминѣѣцѣ, ши лѣв аѣтрекѣтъ
 пре ѣль: Тѣйкъ оунде те аѣѣи? тѣтѣль съѣ аѣ рѣ-
 спѣнь лѣи; фѣюль мѣѣѣ! ѣѣ мѣ аѣкъ ла грѣкѣль
 поствѣль аѣ клакъ. Прѣнкѣль аѣ аѣчѣпѣтъ мѣи аѣпѣр-
 те аѣ аѣтреѣа пре тѣтѣль съѣ; Тѣйкъ! чѣ съ кѣалаѣ
 Клакъ? мѣрѣ тѣтѣль мѣ спѣнь лѣи: фѣюль мѣѣѣ! кѣидѣ
 нѣи ѣаре каре зѣле нѣ кѣтезѣль лѣкѣра пѣнтрѣ Кѣаса
 мѣлетѣрѣ; аѣѣѣчѣ мѣѣрѣимѣ де лѣкѣрѣль аѣлѣора, нѣ пре
 бѣни, чѣи нѣ мѣи пѣнтрѣ мѣжѣкарѣ, ши бѣѣѣѣрѣ, ши
 аѣѣа съ нѣ мѣѣѣе Клакъ. Прѣнкѣль аѣ рѣспѣи
 спѣре

PERIODUL I.

No. 1.

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

ISTORIA PATRIEI.

Nici o învățătură nu poate fi mai temelnică mi mai folositoare nentru orî kare nașie, de kît povestirea nepertinitoare mi kritikă a fantelor strămoșești, adikă istoria națională.

Nu se poate țîrghi kă istoria universală kōnșinde multă mintuitoare învățături în tot felul de materii, mi timpae de entuziasm înimile țele simțitoare. Dar, ka niinte fante scrișuite de streini (kî toate kă eroismul mi airttea sînt kosmonodite) nu gîvesk stăruța țititorțati ka isprăviao fîkute de komnatrioști. Ațesteu nu se mîrșineșk nîmal a înșafaa simțimentul de mîrșinimie, de jertfire mi de patriotism, ți staș anșurea înăitea okilor țetșeantăvî ka în modea năkrti mi oare kîm domestik kare dovedește kă în arōmî kîșnalte

kî nușine mijlocuē s'a fîkrt mult, noate mi mai nre sîe de orî țe nîdejde nentru kă țnirea, dragostea mi naționalismul aș nredomult; mi kă în aate epocē mai noroțite mi kî mijlocuē mai marî s'a avușat saș nișik, saș foarte pușie, diș nrițina moațitniș, a nevnireș, a zăsiștiș mi a tot felul de deșrințel.

O asemenea karte atit de interesantă, atit de neapărată, kare se poate șonoti țea de aa doilea katixismă ad țetșeantăvî, dinșea niș akîm în limba noastră. Din toate mîrșile se țerea kî mesajit. Fleșit kare Romîi dorea să așde țe aș fost strămoșii șel, țe'aș scrișmit, țe nrefațerî a avat patriia sa mi din țe nrițini. Dar din ne-noroțire era șiașt să năvî în kîrșul anșise în limbi streine is-

CURIER DE AMBE SEXE, Nr. 1
București, 1837

Dacia Literară.

INTRODUŢIE.

Ла апл 1817 D. Ракоча, К. К. транслатор
ромълеск дн Лешберг, пълвикъ проспек-
тъл зпії фой периодиче че ера съ еасъ пеп-
тръ ъптѣіаші датъ дн літѣа ромълескъ.
Планъл сез нз се пѣтз адъче дн дмплііре.
Ла апл 1822 D. Z. Каркалекі, дн Бѣда, чер-
къ пептръ адоа оаръ о асътіне днтрепріп-
дере; дар ші ачеаста фз дн зѣдар. Дн сфър-
міт ла 1827 D. I. Еліад врѣ ші ар фі пѣтзт,
не о скаръ тѣлт маїтаре, съ іспрѣваскъ а-
чеса че Ракоча ші Каркалекі нз пѣтзрѣ фаче.

1840. Генаріе, Феврзаріе. Том I.

I

SCENE PITOREȘCI

D I N

OBICEIURILE MOLDAVIEI.

КЪНТЕЧЕ ПОПУЛАРЕ А МОЛДАВІЕІ.

Натѣра воіеце ка отѣл съ'ші кѣнте нѣ-
черіле ші сѣферіңцеле. Прің кѣнтечеле
сале, ел дшї зѣгрѣвѣце гѣндѣл, паравз-
ріле, фантеле, дптрїдн кѣвѣнт тоатѣ фїиңца
са; кѣптевѣл есте о рѣсфрѣнѣере а сѣф-
летѣлї сеѣ.

Прекѣт ші дп Еѣропа чївїлісатѣ, лѣкѣ-
торїї деадѣлї, аѣ деосѣвїте ворве ші обї-
чеїрї де лѣкѣторїї вѣеї; прекѣт орї че
тѣргѣ, орї че сат, аре а са партїкѣларѣ
фїсіонотїе, фїеце каре царѣ аре кѣнтечеле
сале, а кѣрор шѣсіка ші поезїа сѣнт потрї-
вїте вѣ фїреа пѣшѣнтѣлї сѣѣ ші каракте-
рѣл лѣкѣторїлор еї.

Дп дерїле фрїгѣроасе, шѣсіка есте рече,
1840. Март, Април. Том I. 9

ROMÂNIA LITERARĂ.

№ 1.

1. Ianuarie, 1855.

РЪСВАН БОДЪ.

Fragment din

„РОМЪНИИ СЪВ МИХАИЪ ВІТЕАЗЪА“

de

N. БЪЛЧЕСКЪ. *)

Нова. Стефан Ръсван intrase de timp în țară, în armia polonă, mi deosebinduse printre oștile neofitizate în pământul Polonilor cu Ștefan, ex, din simțul soldat, ridicat la un mai mare trepte ostășimii de Craiul Poloniei, Ștefan Batori. În vreme, întorându-se în Moldova, intră în slujba Domnului de atunci, Aron Bodz, care la nămi Arg și de de romanda războiului sale de țară. La anul, an. 1595, Aron Bodz es pesternat din cauza domniei prin așistoria de oaste trimisă de Ștefan Batori, prințul Ardealului, mi dus în înțelesare la Alvingi unde

*) Николаіс БЪЛЧЕСКЪ, книжотъ ми мѣст сединат де публициал литерар да тоатъ Ромуния, елит аѣма дол ані грекуци де кѣнд с'аб етине, центри пріетиниі сѣи неі мал де апроапе, дитотмал ка о лѣминъ дѣлче дитр'ан грона дитотнерикі Шѣне љакъ ми де тимѣртѣ чѣлѣри prin дѣделенициѣле сале де исторіе, Бѣлческѣ аѣ публикат чѣл деитъіс прѣдскѣ аѣ дѣлѣтѣлѣ сѣѣ да колѣанѣле Фѣлѣи штендѣлѣлѣ литераре: а љіѣе деѣл кѣ дин љинѣ рѣстѣм дитрѣрѣаса љинѣ че сѣмдѣште Рѣмъніа литераръ, ете а љѣлѣіѣѣе аѣ трѣмѣт де ре

lui seipni viața (1597). Așa Rъsvan, prin streșvita sa penstagie mizitară mi prin aștitorză че dete la apestipea lui Aron Bodz, issati a ei nsmit Domn al Moldovei сѣе sзzeranitatea prințului Ardealului. — În luna lui Augst, ачѣлѣіамі аѣ, Ръsvan Bodz insogit de 2300 nedestrami, 800 кѣлѣреѣи ми 22 тѣнѣл, погнѣи Іа Ardeal supе а се зѣи кѣ Batori mi а се оми імпресѣнѣ, інтр'аѣісторѣл љі Mixals Bodz Biteazl, імпротѣва љі Sinan Pasha care інтрѣсе Іа Цѣара-Рѣмънеаскѣ. Ръsvan се дѣосеѣі сѣарѣ мѣл інтр'аѣест рѣсѣоіѣ ми мал кѣ самѣ ла лѣарѣа Тѣрѣоѣетѣі ми а Цѣарѣіѣл. Dar не кѣнд ел љінста дин Moldova, Хѣтмѣнѣл Poloniei Іоан Zamolski кѣ нѣмѣе колѣлѣ пріѣѣѣт ми кѣ мѣлѣ оастѣ гѣлѣрѣ пріѣѣѣе а інтрѣ Іа цѣарѣ ми а љѣне Domn pe Іереміа Movilz. Dѣлѣ сеіѣрѣіѣѣеа рѣсѣоіѣлѣі кѣ Sinan Pasha, Ръsvan Bodz, аѣіѣтат де prințul Ardealului, Інчѣрѣкѣ а'мѣ рѣдѣѣѣнді трѣнѣл.

Ștefan Batori zămplase Еѣрѣна де љѣлѣчѣрѣіѣе сале аѣѣлѣра Polonilor, центри сѣлѣ

кѣнѣштѣнгѣ центри зѣлѣ дин љѣлѣі рѣмъніа кѣрѣле мал мѣлѣт аѣ сѣдѣіт сѣмѣнѣе де сѣрѣтѣсѣе рѣдѣрѣі дѣи кѣлѣмѣлѣ литератѣрѣі рѣмъніе.

Бѣлческѣ аѣ дѣлѣе оѣлѣ Іа Пѣлѣрма, дѣи 29 Noiembrіe аѣ. 1852, сѣіѣнд аѣмѣл де 33 де аѣл.

Скѣрѣѣеа кѣ кѣрѣ се дѣделѣніѣіѣѣа де мал мѣлѣлѣі аѣл, шѣлѣлѣ дѣи мѣментѣлѣі мѣрдѣі, сѣл: „Енохѣ рѣмъніѣлѣор сѣѣл Міхѣіс Вѣтѣазѣлѣ“ ми аѣ рѣтѣас љѣмѣл дѣи сѣрѣментѣе ка ачѣста чѣ'л дѣлѣ аѣгѣлѣ іѣлѣлѣлѣі, ка кѣ іѣрѣѣѣт де Іа о шѣлѣ іѣѣлѣ.

Tabla de materii

	Pag.
<i>Cuvint înainte</i>	3
<i>Introducere în paleografia româno-chirilică</i>	5

Manuscrise

Pl.	I	— Psaltirea Șcheiană	21
Pl.	II	— Psaltirea Voronețeană	23
Pl.	III	— Codicele Voronețean	25
Pl.	IV	— Psaltirea Hurmuzaki	27
Pl.	V	— Scrisoarea lui Neacsu	29
Pl.	VI	— Codex Sturdzanus	31
Pl.	VII	— Pravila de la Govora	33
Pl.	VIII	— Miron Costin. Letopisețul Țării Moldovei de la Aron vodă încoace	35
Pl.	IX	— Miron Costin, Viața lumii	37
Pl.	X	— Miron Costin, Viața lumii	39
Pl.	XI	— Letopisețul Cantacuzinesc	41
Pl.	XII	— Pomelnicul Mănăstirii Hurezi	43
Pl.	XIII	— Floarea darurilor	45
Pl.	XIV	— Antim Ivireanul. Didahii	47
Pl.	XV	— Ienăchiță Văcărescu. Istoria preaputernicilor împărați otomani	49
Pl.	XVI	— I. Budai Deleanu. Țiganiada	51
Pl.	XVII	— V. Alecsandri. Scrisoare către A. Hurmuzaki	53
Pl.	XVIII	— C. Negruzzi. Scrisoare către V. Alecsandri	55

Tipărituri

Pl.	XIX	— Coresi, Tetraevanghelul	59
Pl.	XX	— Coresi, Psaltirea slavo-română	61
Pl.	XXI	— Coresi, Cazania a II-a	63
Pl.	XXII	— Palia de la Orăștie	65
Pl.	XXIII	— Pravila de la Govora . . .	67
Pl.	XXIV	— Varlaam, Cazania	69

		<u>pag.</u>
Pl.	XXV	— Varlaam, Cazania 71
Pl.	XXVI	— Simion Ștefan, Noul Testament 73
Pl.	XXVII	— Simion Ștefan, Noul Testament 75
Pl.	XXVIII	— Dosoftei, Psaltirea în versuri 77
Pl.	XXIX	— Biblia de la București 79
Pl.	XXX	— Biblia de la București 81
Pl.	XXXI	— Biblia de la București 83
Pl.	XXXII	— Dimitrie Cantemir, Divanul 85
Pl.	XXXIII	— A. Ivireanul, Ceasoslov 87
Pl.	XXXIV	— Bucvariu 89
Pl.	XXXV	— Curierul românesc, Nr. 1 91
Pl.	XXXVI	— Albina românească, Nr. 1 93
Pl.	XXXVII	— Curier de ambe sexe, Nr. 1 95
Pl.	XXXVIII	— M. Kogălniceanu, Introducție la Dacia literară 97
Pl.	XXXIX	— C. Negruzzi, Scene pitorești din obiceiurile Moldaviei. Cîntece populare a Moldaviei 99
Pl.	XL	— România literară, Nr. 1 101

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICA
 INVENTAR CĂRȚI NR. 22200

Lei 10